moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1972
5
rugsėjis
spalis

TURINYS

P. Gaučys	Europos sufražisčių judėjimas	2
E. Krikščiūnienė	Naujoji moteris	5
H. D. Mošinskienė	Ruduo Ohio (eil.)	7
J. Degutytė	Už kampo; Vitražas; Horoskopas (eil.)	8
A. Tyruolis	Lietuvė moteris Maironio kūryboje	9
A. Sungailienė	Pearl S. Buck	11
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	14
S. Vilkauja	Vedybos iš keršto	16
• Knygos	P. Naujokaitis—Dvi knygos mažajam skaitytojui	18
• Šeima ir auklėjimas	P. Alšėnas — Ar meilė yra mitas? Kun. B. Mikalauskas—Kivirčas tarp žmonos ir vyro	19
• Moterys pasaulyje		21
• Lietuvoje		22
• Madų ir grožio pasaulis	I. Kairienė — Madų kūrėjas jieško idėjų	24
• Gyvenamoji aplinka	Veda A. Yčienė	26
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

A. Surgailienė	"Vai, ariau, ariau laukelį"	1
V. Vankavičius	Motina ir duktė	3
E. Wiiralt	Laplandija	3
L. Richter	Iliustracija	4
R. Gibavičius	Mergaitė	5
O. Paškevičienė	Rytas	6
A. Zubienė	Lapkritis	7
A. Tarabilda	Iliustracija	8
A. Makūnaitė	Iliustracija	9
T. Tarabildienė	Rytas	10
V. Kisarauskas	Iliustracija	11
A. Košubienė	Žirgelis	12
L. Šulgaitė	Dekoratyvinės vazos	13
D. Tarabildienė	Močiutė	14
L. Aniūnaitė	Vestuvės	16
V. Kasiulis	Pora	19

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1972 m. Nr. 5 (89)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada.

Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $5.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1972 m. Nr. 5 (89) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1972 Nr. 5 (89)

A. SURGAILIENĖ — "VAI, ARIAU, ARIAU LAUKELĮ".

EUROPOS SUFRAZISČIŲ

JUDĖJIMAS

P. GAUČYS

XIX šmt. Europoje iškilo judėjimas, kuris daugelio buvo laikomas keistu ir fantastiniu. Tas judėjimas pavadintas feminizmu, sukėlė netiek priešiškumą, kiek pajuoką, o jo reikalavimai negreit susilaukė rimto dėmesio. Nors to judėjimo tikslai buvo revoliucinio pobūdžio, feminizmo niekas nebijojo, nes moterys negalėjo, kaip kad darbininkai, ginkluotu sukilimu grasinti esamai tvarkai.

XIX šmt. pradžioje visuomeninė moterų būklė mažai tesiskyrė nuo buvusios per šimtmečius. Moterys visuotinai buvo laikomos žemesne lytimi, neturėjo lygių teisių su vyrais valdyme ir lygių galimybių visuomenėje. Jų vienintelė pareiga buvo gimdyti ir auklėti vaikus, ir vienintelis užsiėmimas — šeimininkystė. Moterys gyveno uždarą gyvenimą. Jos neturėjo jokios reikšmės religijos, visuomenės, valdymo, auklėjimo reikaluose, nes visa tai buvo "vyro pasaulis". Į moterų pažiūras bendrais reikalais buvo atsiliepiama pašaipiai. Valstybei moterys neegzistavo, nes negalėjo balsuoti, nepaisant ar turėjo nuosavybę, ar ne. Bažnyčiai jos tebuvo tik sakramentų priėmėjos. Prekyboje ir pramonėje jokios dalies, nei kaip kapitalų savininkės, nei kaip darbininkės, visa jų ūkinė veikla ribojosi namais.

Svarbiausias moters gyvenimo faktas buvo jos santykis su vyru. Negalėdama dalyvauti jokioje pelną duodančioje veikloje, ji visiškai priklausė nuo vyro, tėvo ar brolio paramos. Ūkinė priklausomybė atsispindėjo teisinėje priklausomybėje. Įstatymai ją traktavo kaip nepilnametę; ji negalėjo daryti jokio ūkinio pobūdžio susitarimo ar sandėrio; ji negalėjo ką traukti teisman ar būti teisiama; už jos civilinius prasižengimus atsakė vyras ar tėvas. Ji tiesioginiai t u r ė j o atsakyti tik už kriminalinius nusikaltimus. Santuoka reiškė visišką moters asmens ir nuosavybės atidavimą savo vyrui. Įstatymų akyse vyras ir žmona buvo viena, tačiau vyrui nešant atsakomybę už abu, jis turėjo abiejų teises. Santuokoje gimę vaikai teisiniu požiūriu buvo jo, motina turėjo į juos mažai teisių.

Moters intelektas buvo laikomas žemesniu už vyro. Intelektualinio pobūdžio moteris tada atrodė kažkokia pabaisa ir būdavo išstumiama iš visuomenės. Aukštesnių klasių mergaitės būdavo siunčiamos į pensijonus, moterų seminarijas, kur daugiausia laiko buvo pavedama muzikai, šokiams, menui, kalbom ir etiketui. Vienintelis moters tikslas buvo būti patrauklia, kad galėtų greičiau ir geriau ištekėti; grynas mokslas, buvo tikima, galįs sugadinti mergaitės žavumą ir tuo apsunkinti jos ištekėjimą.

Moters žemesnę padėtį pridengdavo tam tikra pagarba, kurią jai rodė vyras. Ji buvo laikoma Dievo ir gamtos išrinktąja žmonių gerbūviui, ir todėl turinti teisę į ypatingą visuomenės globą. Jos fizinė struktūra buvo trapesnė, jos prigimtis labiau rafinuota, o jos asmenybė malonesnė už vyro. Visa tai vertė ją pagarbiai traktuoti, asmeniniuose santykiuose būti mandagiu ir švelniu kalboje bei elgsenoje. Visad pasiruošusiu išsižadėti savo patogumų, ir reikale, netgi paaukoti savo gyvybę "gražiosios lyties" labui. Toji riteriška laikysena apžėrė romantine šviesa moteris, kurių dvasinė įtaka įkvėpdavo vyrus didvyriškiems žygiams, tauriems jausmams ir darbams.

Prancūzų revoliucija, išjudinusi visų socialinių institucijų pamatus, taip pat palietė ir moterų būklę. Gal būt pirmas, pasisakęs už moters teisių lygybę, buvo filosofas Condorset. Prancūzų rašytoja, Olympe de Gouges 1789 m. paskelbė veikalą "Le Prince philosophe", kuriame nagrinėjo moterų teises. Ji yra laikoma tikru sufražistės tipu, nes visais būdais mėgino įsiterpti į savo laikų politinį gyvenimą, rašydama atsišaukimus, sakydama prakalbas, organizuodama moterų draugijas, užversdama parlamenta peticijomis, siūlymais ir reikalavimais. Robespierre, prieš kurį ji buvo išleidusi keletą pamfletų, įsakė jai nukirsdinti galvą. Tačiau nepaisant jos ir kitų pastangų, Asamblėja atmetė visus tuos siūlymus ir netgi įsakė uždaryti moterų klubus.

Ir vistiek, ne Prancūzijoje, o Anglijoje pradėjo kilti ir plėstis feministinis judėjimas. Jo pradininke buvo Mary Wellstonecraft, kurios knyga "Vindication of Rights of Woman", pasirodžiusi 1792 m., reikalavo moterim pilnų teisių ir lygybės su vyrais visose gyvenimo srityse. Anot jos, moteris yra individualybė,

reikalinga visų galimybių. Jos gerbūvis reikalauja, kad į ją būtų žiūrima kaip į žmogišką būtybę. Moters intelektualinis žemumas, ji rašė, yra ne prigimties, bet žemo išsilavinimo išdava; ji greit įgaus intelektualinius sugebėjimus turėdama augštesnį mokslą. Moteris turi turėti balsavimo teisę, nes tai yra jos, kaip ir vyro, prigimta teisė. Laikyti pusę žmonijos beteise reiškia tyčiotis iš demokratijos. Visų gi svarbiausia, moterys turi būti ūkiškai nepriklausomos nuo vyrų. Tie M. Wollstonecraft smarkūs pasisakymai sukrėtė jos amžininkus.

Tačiau labjau už radikalias teorijas, veiklesnė buvo pramoninė revoliucija. Fabrikai traukė moteris iš namų dėl uždarbio. Darbdaviai mieliau imdavo moteris, nes galėjo mokėti žemesnį atlyginimą ir jos buvo klusnesnės. Fabrikai, nepaisant visų savo blogumų, žemų atlyginimų, ilgų darbo valandų ir netinkamų sanitarinių sąlygų, suvaidino labai svarbų moterų išsivadavimo vaidmenį. Pirmą kartą istorijoje jom buvo duota galimybė užsidirbti pinigų ir tuo pačiu įgyti tam tikrą ūkinę nepriklausomybę. Netrukus, daugelis jų pradėjo kilti ūkinėje dirvoje, atlikdamos pusiau profesinius darbus.

Išėjusios iš namų uždarumo ir jų kalinančios įtakos, užsidirbdamos pragyvenimą, kaip ir vyrai, moterys pradėjo rimtai svarstyti savo socialinę bei politinę būklę. Tuo būdu su dideliu pagrindu galima sakyti, kad modernioji pramonė prisidėjo prie feminizmo augimo, nors patys pramonininkai jam buvo priešingi, ypač alaus ir alkoholio gamintojai, nes jie tikėjo, kad gavusios balsavimo teisę, moterys suvaržys jų gamybą, pardavimą ir sieks blaivybės. Ūkiniai interesai reikalavo moteris laikyti bebalses, vien kaip darbo jėgą.

Anglija, kaip pramoninės revoliucijos ir politinio liberalumo kraštas, tapo moterų judėjimo centru. Jos pirmiausia reikalavo balsavimo teisės "suffrage" (Anglijoje sufražistėm vadino moteris, reikalavusias teisės balsuoti), nes Anglijoje politinė veikla vaidina svarbų vaidmenį tautos gyvenime. Balsavimo teisės iškovojimas visuotiniai buvo laikomas svarbiausiu žingsniu moterų išsilaisvinime. Anglų žymus ekonomistas, John Stuart Mill labai nusipelnė sufražisčių judėjimui savo veikla ir savo knyga "Subjection of Woman" (1869), kuria davė pradžią daugumai modernaus feminizmo reikalavimų. Jis juos suskirstė į tris grupes: I. Ūkinio pobūdžio reikalavimai: priėmimas į visus darbus, lygybė juos paskirstant ir laisvas naudojimasis savo darbo vaisiais; 2. Teisinio pobūdžio reikalavimai: visiška civilinių teisių lygybė, visų moters globos institucijų panaikinimas; 3. Politinio pobūdžio reikalavimai: leidimas balsuoti ir teisė būti išrinkta.

Išrinktas į parlamentą, J. S. Mill pradėjo kovą už moterų teises. Tačiau jo siūlymai buvo sutikti pašaipom ir atmesti. To nepaisant, jo įtakoje, įsisteigė daug sufražisčių draugijų. 1884 m. kai parlamentui buvo pateiktas reformų įstatymo projektas, vėl buvo pasiūlyta suteikti moterims balsavimo teisę, bet ir vėl jis buvo atmestas. Būdinga, kad didžiausia moterų balsavimo priešininke buvo karalienė Viktorija, kurią nė vienas ministeris pirmininkas nedrįso įžeisti, pasisakydamas prieš ją. Taip pat ir politinės partijos svyravo dėl pasėkų, kurias moterų balsavimas galėjo sukelti. Sufražisčių organizacijos tada griebėsi energingos veiklos: mitinguoti, eiti su plakatais ir t. t.

Dar vėliau, vėl buvo įneštas siūlymas suteikti moterims teises; iš pradžių jis buvo pašaipiai sutiktas, tačiau netrukus dėl jo prasidėjo rimti ginčai. Moterys

V. VANKAVIČIUS MOTINA IR DUKTĖ

reikalavo balso kaip moralinės teisės. Jos tvirtino, kad kol negaus balsavimo teisės, jos jausis svetimomis savo šalyje, pavaldžios įstatymams, bet negalinčios dalyvauti jų priėmime. Jos yra pilietės, turinčios pareigas, bet labai mažą naudą iš tos pilietybės. Ir jos garsiai šaukė: "Ligi negausime teisių, nemokėsime mokesčių!" Taip pat jos tvirtino, kad moterims suteikimas balsavimo teisių netik pagerins jų ir visos visuomenės būklę, nes moterys savo politinę jėgą panaudosiančios socialinėm bei dorovinėm reformom pravesti. Nors buvo ir vyrų moteris remiančių, bet

E. WIIRALT LAPLANDIJA

dauguma buvo priešininkai ir jie tvirtino, kad jų atėjimas į politiką jas paskatins neboti savo naminių prievolių, o tai žalingai atsilieps į šeimos gyvenimą. Grubiam politiniam žaidime moterys pasidarys šiurkščios, nes politika esanti ne moterų, o vyrų amatas. Atsakydami į sufražisčių reikalavimus, kad balsavimas yra teisė, jų priešininkai tvirtino, kad valdžia remiasi jėga, o kadangi moterys neverčiamos ginti savo krašto, jos ir neturinčios turėti balsą formuojant ir vedant krašto politiką. Svarbi atmaina jų teisinėje būklėje įvyko 1882 m. priėmus ištekėjusių moterų nuosavybės įstatymą, suteikiantį jai juridinę asmenybę ir teisę turėti nuosavybę savo pačios vardu. Kitas svarbus įstatymas buvo priimtas 1886 m., davęs motinai lygias teises su tėvu savo vaikų priežiūroje.

Agitacija už teisių suteikimą moteriai, tęsėsi ilgus dešimtmečius. Pažanga buvo lėta. Karštesnės nuotaikos sufražistės patapo nekantrios. 1903 m. ponia Emelinė Pankhurst ir jos dukros Cristabelė ir Silvija suorganizavo moterų socialinę bei politinę uniją. Ši organizacija nutarė iškelti moterų balsavimo reikalą anglų tautoje, panaudojant kovingas priemones. Sufražistės pradėjo trukdyti garsius kalbėtojus, ardyti politinius mitingus ir kiekvienam veikėjui statyti nepatogius klausimus bei juos kritikuoti. Kai ir tai mažai gelbėjo, jos griebėsi šiurkštaus smurto priemonių. Buvo padegami namai, daužomi langai, nuplėšiamos laiškų dėžutės, muziejuose sugadinami ar sunaikinami paveikslai ir statulos, nukerpamos telegrafo vielos, triukšmingom demonstracijom trukdomos parlamento sesijos. Tas smurtas sujudino ne tik Angliją, bet ir visą pasaulį. Maištaujančios sufražistės buvo sodinamos į kalėjimus, bet ir ten jos nenurimdavo, skelbė bado streikus. Per dešimtį metų visa Anglija atsidūrė sąmyšyje. Niekas nežinojo ką dar narsios sufražistės prasimanys, taip kad papildomas sargybas reikėjo laikyti prie daugelio viešųjų pastatų. Kovotojos buvo įsitikinusios, kad politinių teisių nebus galima laimėti kitaip, kaip tik griežtų ir neatlaidžių reikalavimų pasėkoje, o kadangi moterys negalėjo griebtis revoliucijos, kaip tai buvo padariusi 1832 m. vidurinė klasė ir 1867 m. darbininkija, jos ryžosi priversti valdžią daromais nemalonumais bei smurtu. Sufražisčių maištavimas veiksmingai pasitarnavo moters balsavimo teisę iškelti anglų visuomenėje, nors daugelis buvo pasipiktinę "laukinių moterų" veikimo būdais. Įstatymų projektai dažnai buvo patiekiami parlamentui ir gaudavo dalies liberalų ir konservatorių paramą.

Prasidėjus I pasaul. karui, sufražisčių draugijos savo labai drausmingas nares pavedė vyriausybės žiniai, jos atliko patriotinį darbą dirbdamos ginklų fabrikuose, karo ligoninėse ir kitose pasišventimo reikalaujančiose įmonėse ir tuo paskatino anglus palankiai žiūrėti į sufražisčių judėjimą. Ir taip Anglijos moterys pasiekė laimėjimo, kai 1918 m. buvo priimtas reformos įstatymas. Bet tik 1928 m. naujas įstatymas moterims suteikė lygias su vyrais balsavimo teises. Galiausiai po šimtmečio neramumų ir kovų bei įvairių reformų, Anglijoje įsivyravo pilna politinė demokratija.

Toliausia pažengęs moterų judėjimas Skandinavijos šalyse. Norvegija ir Danija patapo vienom pirmaujančių šalių, suteikdamos moterims balsavimo teisę. 1907 m. Norvegija leido nuosavybę turinčiai moteriai balsuoti, o 1913 m. naujas įstatymas įvedė visuotinį ir lygų balsavimą. 1915 m. Danijos moterims buvo duota balsavimo teisė. Teisinė ir socialinė moterų būklė Skandinavijos šalyse taip toli buvo pažengusi, kad beveik buvo lygi vyrų. Prancūzijos moterų judėjimas nebuvo toks greitas kaip Anglijoje ir Skandinavijoje. Ten buvo nežymus sufražisčių judėjimas gal todėl, kad prancūzės buvo daug jautresnės pajuokai ir kritikai iš visų pusių, nei anglės, o taip pat ir todėl, kad Prancūzijoje moterų balsavimui nebuvo suteikiama tokia reikšmė, kaip Anglijoje.

Vokietijoje moterų judėjimas negalėjo paplisti dėl griežtos santvarkos ir karingai nusiteikusios visuomenės. Ten moterims simpatizavo tik socialistai. Moterų judėjimas buvo labai silpnas, to nepaisant, veikė nemaža moterų organizacijų, kurios reikalavo moterims teisių socialinėje bei ūkinėje srityse.

Atsižvelgiant į daugelį kliūčių, su kuriomis moterims reikėjo susidurti savo kovoje už lygybę, jų padaryta pažanga buvo labai greita. Moters išėjimas iš namų į išorinį pasaulį, ją paskatino atlikti daugelį darbų, dėl kurių anksčiau buvo manoma, ją nesugebėsiant padaryti. Nūdien vargu berasime sritį, kur ji nesidarbuotų, taip kad anksčiau "vyro pasaulis" patapo "vyro ir moters" pasauliu, kurį abu lygiai gali stengtis padaryti geresnį ir laimingesnį.

L. RICHTER ILIUSTRACIJA

NAUJOJI

MOTERIS

E. KRIKŠČIŪNIENĖ

R. GIBAVIČIUS MERGAITĖ

Naujasis moteriškumas yra kultūrinė, socialinė ir psichologinė apraiška. Moterų išsilaisvinimas (Women's Liberation) yra jos regima, aktyvi manifestacija. Pažiūrėkime į organizacijas, tikslus, sunkumus ir nuomonių įvairumus, sudarančius moterų "išsilaisvinimo" judėjimą įvairiose jo formose.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse moterų išsilaisvinimas formaliai buvo pradėtas 1966 metais įsteigus the National Organization for Women, kuri yra didžiausia ir įtakingiausia to judėjimo grupė, po kurios sparnu glaudžiasi mažesnės grupės su įvairiomis savo programomis. Jos narių skaičius siekia 8.000. N. O. W. reiškia protestus Kongrese ir teismuose įvairiais atvejais, pradedant vaikų globa ir baigiant abortų reformos klausimu. Dar greičiau auganti organizacija yra Women's Political Caucus, kurios tikslas yra įjungti ko daugiau moterų į valdžios aparatą. Women's Equity League kovoja dėl lygybės esamų įstatymų ribose ir legislatūroj.

Judėjimo tikslų skalė labai plati: pradedant nuo kuklaus reikalavimo pagerinti moters gyvenimo sąlygas, baigiant kraštutinėm revoliucinio pobūdžio vizijom. Pirmo pobūdžio kovotojos, įskaitant Betty Friedan (Feminin Mystique autorė) pabrėžia teisių lygybę: lygų atlyginimą už darbą, pabrėžia visuomenę, kurioje moteris turėtų pilnas teises į mokslą, politinę įtaką, ekonomini gyvenimą, vaikų globą dirbančiom motinom ir t. t. Radikalesnės kovotojos nesitenkina tokiais menkais reikalavimais. Jos nori pagrindinio visuomenės peržiūrėjimo. Jų nuomone vyro ir moters rolės turi būti išlaisvintos iš pažiūrų, besitęsiančiu nuo neatmenamų laikų. Supratimas vyro, kaip medžiotojo ir moters, kaip židinio saugotojos šių moterų nuomone yra kenksmingas abiem pusėm. Vyrui ir moteriai neužtenka tik dalintis šiomis pareigomis, nenusimetant visuomenės spaudimo. Reikia sukurti naują, laisvesnę visuomenę. Kartais šios moterys, besivadovaudamos savo jausmine prigimtimi, nori keisti ne tik visuomenę, bet netgi ir biologišką žmogaus prigimtį. Kitos net teigia, kad genetikos mokslas turėtų būti pritaikintas sukūrimui skirtingo vyro ir skirtingos moters. Dar kitos reikalauja visiško pasitraukimo nuo priklausomybės vyrams, neišskiriant nei biolaginių vyro-moters santykių.

Judėjimas susiduria su eile sunkumų. Dalinai problemos kyla iš kraštutinių kaikurių feminisčių reikalavimų, kurie pakenkia jų pačių veiklai. Antras sunkumas — tai nedraugiškas vyrų nusistatymas šitos kovos atžvilgiu. Bet didžiausias judėjimo priešas yra tos moterys, kurios saugios ir laimingos savo įprastoj vietoj, atmeta drastiškus pasikeitimus jų pačių statuse. Daugelis moterų nenori įsitraukti į akvyvesnį gyvenimą, nei jaustis kaltos dėl to, kad jos patenkintos neišeidamos iš namų.

Judėjime, kuris bando apsieiti be vadų, iškyla eilė moterų, kurios stipriau už kitas išreiškia karingą savo nuomonę. Tarpe jų yra Gloria Steinem, įsteigėja naujo moterų žurnalo Ms. Ji savo kalbose ir susirinkimuose pasireiškia kaip stiprus judėjimo vadas. Iš pirmo žvilgsnio labai patraukli, gero sudėjimo, gražaus veido moteris. Paskutiniu metu ji keliauja po Ameriką, kalbėdama kolegijų mergaitėm, jauniems revoliucionieriams, namų šeimininkėms ir visiems, kurie jos klauso. Per trumpą laiką ji pasidarė judėjimo labiausiai vertinama kalbėtoja, geriausia fondo kėlėja. Ji sugeba nustatyti judėjimo gaires. Jos gera išvaizda ir patrauklumas kelia nerimo ir nepasitikėjimo draugių tarpe. Ji tačiau entuziastingai kovoja už visų savo seserų teises, nesvarbu kokios rasės, bei pažiūrų jos bebūtų. Ją labiausiai jaudina supratimas fakto, kad moterys yra ne tik socialinės, bet ir politinės santvarkos vergės. Jos yra išnaudojamos valdančios klasės, šiuo atveju baltojo vyro klasės. Vakarų pasauly vyrai leidžia įstatymus, kuria auklėjimo sistemas, psichologines ir teologines sistemas, vedybų ir šeimos struktūras ir visą ekonominę piramidę, kurios žemiausiose dalyse yra moteris, kaip pigi, lengvai kontroliuojama namų ir komercinė darbo jėga, vaikų augintoja.

Kaip ir daugelis moterų, Steinem jautė šitos vyriškos sistemos naštą, slėgusią ją kiekviename žingsny, bet tik pieš keletą metų ji staiga pajuto tos sistemos universalumą ir pamatė galimybę pakeisti ją nauja, ge-

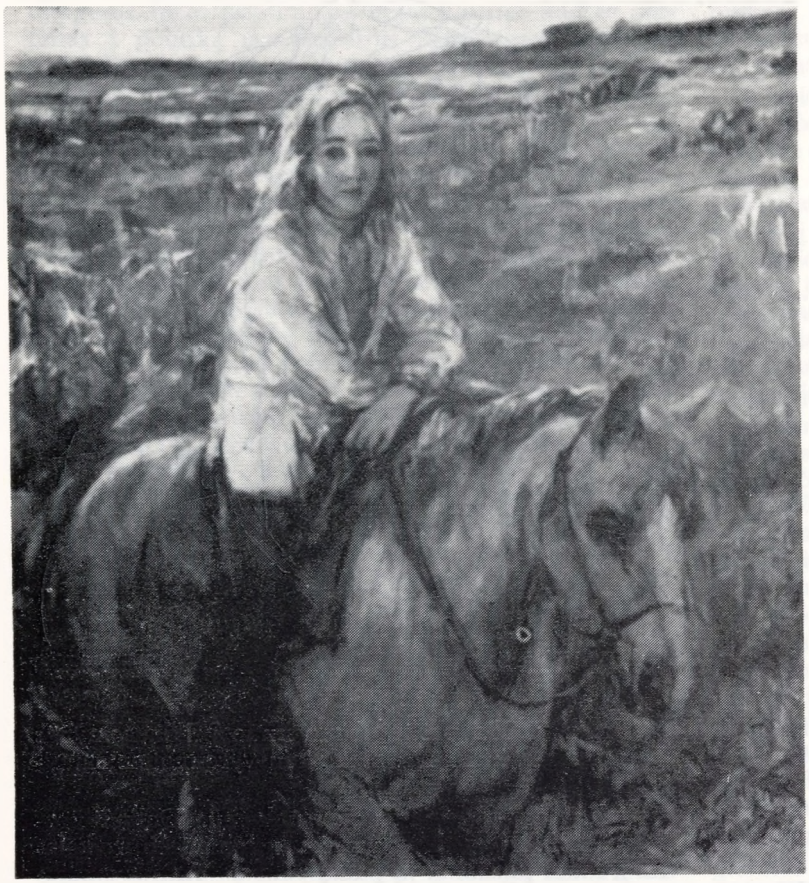

O. PAŠKEVIČIENĖ

RYTAS

resne. Ji pasiryžo pasišvęsti bendrai kovai prieš betkokią priespaudą. Tai kovai vesti ji įsteigė nuosavą žurnalą Ms. Kiti žurnalai, įsisteigę panašiam tikslui yra Up From Under, New Woman, Progressive Woman, Essence ir You.

Šie nauji žurnalai bando traktuoti moterį ne kaip motiną, žmoną ar profesionalę, bet kaip žmogų. Jie verčia moteris persvarstyti savo rolę visuomenėj, teikia žinių apie jų pačių teises ir sudaro galimybes moterims rašytojoms pasireikšti ir atvirai pasisakyti. Šitie žurnalai buvo išdava suėjimų, kuriuose moterys bendrai svarstė savo išgyvenimus, nusivylimus ir tapo vieningos. Iš šitų diskusijų susidarė organizacijos kovojančios už lygias teises, abortų teisę, vaikų dienos priežiūrą, politiką. Moterims atsivėrė naujas ilgas kelias prieš akis. Nors nė vienas iš šitų žurnalų nesisako esąs judėjimo žurnalas, jie visi yra moterų judėjimo išdava.

Kanadoje pirmaisiais Konfederacijos metais Britų nustatytas moterų legalus statusas buvo, kad moterys yra asmenys tik skausmo ir baudų atveju, bet ne teisių ir privilegijų. Tik 1929 metais Kanados moterys British North American Aktu buvo pripažintos asmenimis. Tačiau iš Viktorijos laikų užsilikęs moters beteisiškumas dar stipriai jaučiamas ir šandien ypač Kvebeko provincijoj. Per paskutinį dešimtmetį sociologiniai pasikeitimai neaplenkė ir moterų atgimimo. Švietimas įgalina moteris vis daugiau išeit iš namų, užimti įvairias pozicijas. Kanada tačiau ir šiandien labai atsilikusi nuo kitų kraštų moterų profesionalių skaičiumi. Pavyzdžiui 25% Anglijos daktarų yra moterys, Kanadoje tik 12%. Prancūzijoj 22% advokatų yra moterys, Kanadoj tik 2,3%. Nežiūrint kokios profesijos moteris bebūtų, ji gali būti tikra, kad jos atlyginimas bus mažesnis, nei vyro, dirbančio tą patį darbą. Vidutinis Kanados moterų inžinierių ir mokslininkių atlyginimas yra 41% žemesnis už jų kolegų vyrų. Universiteto dėstytojos moterys gauna 48% možesnius atlyginimus, nei tą pačią poziciją užimą vyrai. Netgi ir socialiniam darbe, kur moterys sudaro ⅔ profesionalų, vyrai uždirba vidutiniškai 1800 dolerių daugiau.

Kanadoje moterų judėjimas nėra vieningas. Jos nesudaro jokios socialinės grupės. Women's Liberation apima daugybę grupelių, kurių kiekviena savaip ją interpretuoja. Jos neturi tokių vadų kaip Kate Millet, Germaine Greer ar Gloria Steinem. Women's Liberation yra grynai miesčioniško vidutinio luomo apraiška, provincijoj jos įtaka nejaučiama. Labiausiai reklamuojama kova už abortų teisę. Antras kovos laukas tai vaikų dienos priežiūros klausimas. Royal Commission on the Status of Women raporto 167 rekomendacijų tarpe buvo rekomenduota, kad valdžia mokėtų 50% dienos priežiūros centrų išlaidų. Šiandien valdžios remiama 5819 vietų, nors mažamečių vaikų, kurių motinos dirba, priskaitoma 35.000. Vienintelė House of Commons moteris yra Grace MacInnis.

Didžiausias moterims skirtas žurnalas Chatelaine, vedamas Doris Anderson, bando atstovauti įvairias pažiūras. Jis žymiai pažangesnis už kitus moterų žurnalus, kaip Good Housekeeping, McCall, Ladies' House Journal ir Redbook.

Anglijoj moterų judėjimas šiandien yra atsilikęs nuo Amerikos keleriais metais. Tačiau paskutiniu metu vėl jaučiamas moterų atgimimas, taip smarkiai pasireiškęs prieš pirmą pasaulini kara. Šitam bruzdėjime iškyla milžiniška figūra. Tai 32 metų, šešių pėdų aukščio moteris — Germaine Greer — nuostabus junginys išsilavinimo, ekscentriškumo ir erotiškumo. Jos knyga "The Female Eunuch" tai realistiškiausias ir

mažiausiai prieš vyrus nukreiptas moters išsivadavimo manifestas. Pirma šios knygos kelių tūkstančių laida buvo išparduota per savaitę laiko ir išversta į keliolika kalbų. Jos pasisekimo priežastis — pačios autorės asmenybė. Gimusi Australijoj, nepaprastai patraukli, savo gilius sociologinius stebėjimus ji išreiškia perdaug laisva kalba ir laisvomis pažiūromis į gyvenimą. Ji tačiau rimta visuomenės kritikė, ypatingai klausimuose, kurie liečia vyro-moters tarpusavio santykius. Jos nuomone išsilaisvinimas neturėtų reikšti moters suvyriškėjimo, nes jei moteris taptų tokia gobši, izoliuota ir nepajėgi kaip vyras, tai jau būtų perdaug.

Šitokia jos pažiūra į moters charakterį daro ją skirtingą nuo kitų išsilaisvinimo kovotojų. Ji iš tikro parodo maža nedraugiškumo vyrams. Vietoj kitų moterų reiškiamos neapykantos, ji jiems reiškia pasigailėjimą dėl jų 'vyriškumo'. Ji tačiau yra reta moterų teisių propaguotoja, kuri didžiuojasi savo pačios moterišku patrauklumu. Jos aštrus liežuvis padėjo jai įkopti į televiziją, o aštrus protas—įsigyti doktoratą ir tapti Šekspyro dramos lektore Warwick universitete. Daktarės Greer filosofijoj nepriklausomas yra dviejų žmonių tarpusavio santykių laimės pagrindas. Jos pačios vedybos su Australijos rašytoju iširo po 3-jų savaičių, bet ji nėra išsiskyrusi ir palaiko draugiškus santykius su juo. Pati kilusi iš nelaimingos šeimos, ji nelaimingos šeimos nepripažįsta.

Laikas ir visuomenės pritarimas nuspręs ar šita moterų kova paliks pėdsakus visuomenės formavime, ar tebus tik praeinąs mados dalykas.

A. ZUBIENĖ LAPKRITIS

HALINA DIDŽIULYTĖ - MOŠINSKIENĖ

RUDUO OHIO

Miškan įbrido ruduo,
be garso,
be šlamesio, —
magiškais pirštais
paliesdamas lapus,
aukso žvakidėmis —
sustojo pakelėse,
purpuro mantilijomis
apgaubė kalnus.

Suliepsnojo ugnimi,
lyg meilės ekstazėje
išdidūs ąžuolai.
Auksiniais brokatais,
tarsi jauni karaliai,
pasipuošė klevai.

Tik kur-ne-kur kukli,
apsigaubusi skara,
vieniša eglė žaliuoja.
Ji nebijo rudens, —
kaip motina kantri,
virpančią drebulę liūliuoja.

Auksinėmis gijomis
smilksta į dangų
nuvargusios žemės malda, —
o tarp rusvų mezginių
brenda ruduo.
Vienišas ir išdidus,
be šlamesio,
be garso,
šaltomis lūpomis
bučiuodamas lapus.

Janina Degutytė

UŽ KAMPO

Už kampo
Gatvių laikrodžiai rodo netikrą laiką.
Ir gėlėm patvinusios aikštės —
viduvasarį nuduoda.
Dar aidi skersgatvy
praošęs lietus,
Ir žvilgą stikliniai šaligatviai
taip atsargiai neša mūsų šešėlius.

Už kampo
Tykoja pelenų tyla.
Už kampo,
Už kampo
Mūsų sostai ir ešafotai,
Mūsų tylinčios praradimų naktys.
Už kampo
Mūsų saulėtekiai —
Kaip linksmos apelsinų dėžės.
Sunki,
nunokus širdis
Savo valandos laukia —
Už kampo.

VITRAŽAS

Ateina saulė į miestą
Kaip į spalvotą vitražą.

Aikštėj, ant laiptų, rasa,
Ir lapai variniai čeža.

Išėjau pasitikti didelio,
O suradau tokį mažą.

Skambina pirštai kišenėj
Šaltą varinę grąžą . . .

Ateina saulė į miestą
Kaip į spalvotą vitražą.

HOROSKOPAS

Pilkom šaligatvių plytom
kaip gyvsidabris
tekės atodrėkių sniegas . . .
Pilką vakarą
suksis ir suksis aplinkui bokštai
pro tirštą ir sprangų rūką . . .
Ir siauros delčios mirgės
veidrodiniuose vyzdžiuose . . .
Bet saulės kvapas kutens,
kai suleisi dantis į geltoną obuolį.
Bet žemė glūdės po kairiu delnu,
kai duoną rieksi iš ryto.
Kaip amfora būsi —
pilna vyno ir troškulio.
Klūpėsi prie upių,
klūpėsi prie lūpų.
Vienintelė tau planeta —
Žemė
Žemė
Žemė.
Nebūsi juodu šešėliu
nei išdegintam akmeny,
nei išdegintam lauke.
Tik stogų skardom skambės
atodrėkių sniegas.
Tik po skubančiom kojom —
mažasis maratonas! —
suksis ir suksis
šaligatviai
bokštai
delčios, —
ta sena įtrūkus plokštelė
be galo kartos tavo vardą . . .

*

LIETUVĖ MOTERIS MAIRONIO KŪRYBOJE

A. TYRUOLIS

Šiemet sueina lygiai 40 metų nuo didžiojo lietuvių poeto, tautos atgimimo dainiaus Maironio mirties (1932 m.). Ta proga pažiūrėkim, kaip lietuvė moteris pavaizduota mūsų didžiojo poeto kūryboje.

Lietuvė moteris — motina ir ypač mergaitė — ryškesniais bruožais pirmiausia parodyta pagrindiniame Maironio poezijos kūrinyje "Pavasario balsuose", kurio pirmasis leidimas pasirodė 1895 m.

"Pavasario balsais" Maironiui rūpėjo tautos priespaudos laikais kelti Lietuvos tėvynės meilę, parodyti jos gamtos grožį, jos praeities didingumą. O visuose tuose gyvenimo reiškiniuose šalia vyro dalyvauja ir moteris. Poetas čia ne tik pažvelgia į lietuvę moterį iš šalies, bet ir sueina su ja į artimesnį kontaktą, ypač vadinamoj egocentrinėj lyrikoj. Visa tai susiję su poetui artimesne aplinka, su jo tėviške, jo gyvenamąja vieta.

Pirmiausia — lietuvė motina. Bene ryškiausiai jos paveikslą pamatom "Mano gimtinėj":

Ten močiutė užlingavo
Raudomis mane,
Į krūtinę skausmą savo
Liejo nežinia.

Be abejo, šis kuklus lietuvės motinos vaizdas artimas liaudies dainos močiutei, bet kartu jis turi ir gilesnę prasmę. "Šis paveikslas primena tas Daukanto motinas, kurios geba savo vaikams darbus jų bočių prabočių papasakoti" ir kurioms jis skiria savo pirmąją Lietuvos istoriją. Čia randame tą patį santykį, kurį išsakė V. Kudirka: "Mano motina davė man, ką apskritai lietuvė motina gali duoti savo vaikams . . . " Per motiną poetas susijęs glaudžiausiais kraujo ir dvasios ryšiais su savo liaudimi, su savo žeme, su jos istorija ir jos žmonėmis, su liaudies vargais, jos likimo skausmingumu." (V. Zaborskaitė. Maironis. Vilnius, 1968, p. 126).

Aplamai lietuvė motina Maironio poezijoj iškyla kaip gimtosios kalbos ir savo papročių meilės saugotoja. Ji kantriai neša vargą, kaip ir liaudies dainos motina (su viltim, kad viskas vieną dieną pasikeis).

Lietuvę motiną Maironio poezijoj matome ne tik kaip vargo vaikų, bet ir kaip karžygių, pasiryžusių už

A. MAKŪNAITĖ ILIUSTRACIJA

tėvynę mirti, gimdytoją ir auklėtoją. "Senovės dainoj" poetas ramina tokią karžygio sūnaus motiną:

Oi neverk, motušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad pavirtęs, kaip ąžuolas girių puikus,
Lauks teismo dienos paskutinės.

Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
Kad laužo užrūstintas vėjas;
Tau dar liko sūnų; kas tėvynę praras;
Antros neišmels apgailėjęs.

Ne kartą motinos vardas sutapatinamas su tėvyne Lietuva, eina poetiniu įvaizdžiu. pav. "Pavojuj motina — tėvynė".

Lietuvaitės, lietuvės mergaitės vaizdas Maironio poezijoj iškyla, palyginti, gana dažnai. Kaip ir lietuvė motina, ji daugiausia artima liaudies dainose idealizuojamai mergaitei. Poetas jieško išviršinio ir išvidinio mergaitės grožio pusiausvyros. Išviršinio grožio atžvilgiu lietuvaitė lyginama su balta lelija (lelijėle), ji dažniausiai mėlynakė ir geltonkasė (artima nordiniam tipui), skaistaveidė, puošiasi rūtų vainikėliu, brangina gintarą. Charakterio atžvilgiu Maironis lietuvaitėje pirmiausa ješko aukšto dorinio susipratimo, savo kalbos, dainų, papročių, tikėjimo, meilės, viso to, kuo ir gali pasireikšti tikroji tėvynės meilė.

Bene ryškiausių lietuvaitės etninio charakterio bruožų randame eilėraštyje "Daina":

Po rasas kasas šukuoja,
Saulė jas džiovina.
Kai užgieda, uždainuoja,
Širdį taip graudina.

Aukštą dangų pamylėjo,
Blaivią jo skaistybę;
Sau akis užsižavėjo
Mėlyna gilybe.

D. TARABILDIENĖ RYTAS

Akys blaivios, gelsvos kasos,
Širdys oi nešaltos,
Aukštas ūgis, kojos basos,
Nuo rasų taip baltos.

Prancūzų poetas Victor Hugo (1802-85) panašų lietuvaitės apibūdinimą išskaitė gal būt L. Rėzos išleistose "Dainose" (1825) ir parašė eilėraštį "Jaunai mergaitei", kuriam motto ėmė lietuvių dainos žodžius: "Ko liūdi, sesyte? Ar ne tavo jaunos dienos?" Eilėraštyje žymi lietuvių dainos įtaka, poetas žavėte žavisi ta mėlynake, kuri jam primena mėlyną dangų, kaip nekaltybės simbolį. Gaila, kad Maironis, vertęs kitus Hugo sonetus į lietuvių kalbą, mums nedavė šio eilėraščio vertimo.

Dainas mėgstančią lietuvaitę (dažniausiai būryje tarp kitų) rodo ir populiari "Putino daina":

Daug mergaičių pakrančiais Dubysos,
Kaip lelijų, baltų ir aukštų;
Žydi veidu, kaip putinas, visos;
Gražesnių neišgirsi balsų.

Visos puikios ir tęvo augimo
Geltonąsias sau pina kasas;
Kaip aguonos tarp linksmo jaunimo,
Bet Marytė užtemdo visas...

Svetimtaučiui nesunku rasti Lietuvą. Tai dainų ir rūtų šalis. Tai žemė, kur "rūtos žaliuoja ir mūsų sesučių dabina kasas" (Tautiška daina"). Rūtai apdainuoti Maironis skiria ištisą eilėraštį "Rūtų vainikas", kur nepataria pinti į kasas nei rožytės, nei žemčiūgo, nei gvaizdiko, tik žalią rūtelę:

Kad galvą kaišysi, įsek tu rūtelę!
Mieliausias papuošalas — rūta žalioji:
Su ją ja prisiekia mylėti jaunoji.

Rūta yra ne tik skaistybės, bet, pagal poetą, ir "laimužės šviesios ir vilties gėlelė". Mergaitės drovumas ir kuklumas vaizdžiai parodytas eilėraštyje "Mergaitė", kurį dėl jo natūralumo galima statyti į vieną eilę su garsiąja Goetės "Gegužės daina" (Mailied). Lietuvaitės religingumas aiškėja iš intymių ir jautrių poeto eilių "Aš nežinau, graži sesutė", kuri turėjo būti laiminga, kai "mylėjai vien motutę ir sargą angelą danguos", kai sunkią valandą "prispaudus prie krūtinės tiktai kryželį bučiavai". Anksti džiova mirusios mergaitės siela tokia nekalta, kad ją į dangų neša angelų giesmė — tai aiškus marianinis motyvas ("Džiova sergančiai").

Maironis, kaip romantikas, kaip praeities mylėtojas, žvelgė ir į senovę kaip pavyzdį dabarčiai, kai krinka savi papročiai, gresia svetimybės. Tai rodo "Tėvynės dainos":

Sesutės mūsų nuo senobės
Dėvėjo margus rūbelius;

Duzgeno plonas, baltas drobes
Ir koja suko ratelius,
O iš karštos jaunos krūtinės
Skambėjo dainos sidabrinės.

Tada nemindžiota liežuvio,
Nei dainų mūsų Lietuvos;
Tada negundyta lietuvio
Ieškoti meilės svetimos!
Tada už auksą nemylėta;
Tada už dainą nemokėta.

Kartą kita Maironio poezijoj iškyla ir lietuvaitės našlaitės motyvas. Jis artimas tautosakai, kur vyrauja gegutės, kaip ateities pranašautojos, simbolis. Eilėraštvje "Ar skauda man širdį?" našlaitė nevisai sėkmingai jieško nusiraminimo gamtoje ir vietovėje.

Kur kas daugiau vilties duoda našlaitei religinis nusiteikimas eilėraštyje "Našlaitė":

Triskart sukukavo gegutė raiboji.
Ar taip jau mažai man vargų tevaitoji?
Per daugel geros tu širdies!...
Tada kaip kregždelė į dangų nuskrisiu,
O žemę lankydama žmones mokysiu
Priglausti našlaičius mažus.

Kartais pasirodo ir karžygiškos lietuvaitės tipas. Tokios buvo dvi jaunos žemaitės, savo drąsa išgelbėjusios pilį nuo kryžiuočių apgulimo. Jos pavaizduotos "Medvėgalio kalno" baladėj. Nors jų tikrieji vardai buvo pamiršti, bet jų žygis nuo pirmųjų ryžto žodžių "mudvi galiva" (išgelbėti) lieka amžiams nemarus.

Konkretesnių lietuvaitės vaizdų Maironis yra davęs savo epinėse poemose, ypač "Raseinių Magdėj" ir "Jaunojoj Lietuvoj". Pirmojoj sprendžiama svetimiesiems (lenkams) parsidavusios, jų papročiais persiėmusios lietuvaitės (bajoraitės) problema. Nuo jos blogo elgesio prasidėjęs Lietuvos nutautimas ir smukimas. Bajorai, prašvilpę tėvų palikimą, įvedę baudžiavą. Šviesusis Žemaičių vyskupas Giedraitis iš sakyklų Magdę išpeikęs ir į pranašų knygas įrašęs, kad po 300 metų Magdė prisikelsianti, pamesianti senus paklydimus ir savo kraštą labai mylėsianti." (P. Naujokaitis. Lietuvių literatūra. Tuebingen, 1948, p. 125).

Iš tiesų, pagal laiko chronologiją, tokios atgimusios lietuvaitės paveikslą Maironis mums parodė Jaunojoj Lietuvoj." Tai Jadvyga Goštautaitė, irgi bajorų kilmės, bet jau visiškai pasišventusi lietuvybės darbui ir žymiai prisidėjusi prie atgimstančios Lietuvos atsikūrimo.

PEARL SYDENSTRICKER BUCK

ANGELIKA SUNGAILIENĖ

Savo biografijoje Pearl Buck rašo, kad ji buvo auginama dviejuose pasauliuose: amerikiečių tėvų ir neaprėpiamai plačiame Kinijos pasaulyje. Net ir po trisdešimties metų pastovaus gyvenimo Jungtinėse Amerikos Valstybėse ji sako: "Sunku būtų pasakyti, kuris pasaulis man artimesnis; aš myliu Aziją nė kiek nemažiau, kaip Ameriką. Ir abiem kraštam esu vienodai lojali."

Iš tikrųjų, sunku būtų rasti kitą tokį pavyzdį, kuris ir savo asmenybe, ir kaip rašytoja būtų taip sekmingai suderinusi ir atvaizdavusi tokius skirtingus pasaulius ir kultūras, kaip Kinijos ir Amerikos; ne tik suderinusi, bet ir sujungusi.

Jos tėvas Absalom Sydenstricker buvo vokiečių kilmės, motina Caroline Stulting — olandų kilmės amerikiečiai. Vos gimusią Jungtinėse Amerikos Valstybėse 1892 m., kelių mėnesių kūdikį, tėvai, kurie buvo presbiterijonų misijonieriai, išsivežė mažąją Pearl atgal į Kiniją. Čia ji augo, kalbėjo ir žaidė su kiniečių vaikais. Turėdama kinietę auklę, kinų kalbą išmoko drauge su anglų. Per dienas klausydavo nesibaigiančių senosios auklės pasakojimų apie velnius, fėjas, apie dvasias, kurios gyvena medžiuose ir akmenyse, apie aitvarus, kurie skrajoja su vėjais ir audromis; apie banditus ir plėšikus, apie keistus durklus, kurie reikalui esant taip sumažėja, kad gali būti paslėpti ausyje ar akies kampelyje. Ši kinietė amah buvo pirmoji literatūrinė įtaka mažajai mergaitei. Visa Kinija buvo ištisas pasakų kraštas, apie kurį pripasakodavo jai tėvas, nuolat keliavęs misijų reikalais. Visi tie įspūdžiai giliai įsibrėžė mažosios amerikietės sąmonėje. Motina, kuri buvo talentinga moteris, skatino mergytę rašyti ir taisė jos pirmuosius darbus.

Šalia formalių studijų angliškoje misijų mokykloje, Pearl turėjo kinietį mokytoją, kuris ją mokė skaityti ir rašyti kinietiškai, supažindino su Kinijos istorija ir konfucionizmo pagrindais. Jau dabar ji pradeda siuntinėti savo kūrinėlius į žurnalus ir laikraščius išeinančius Shanghajuje.

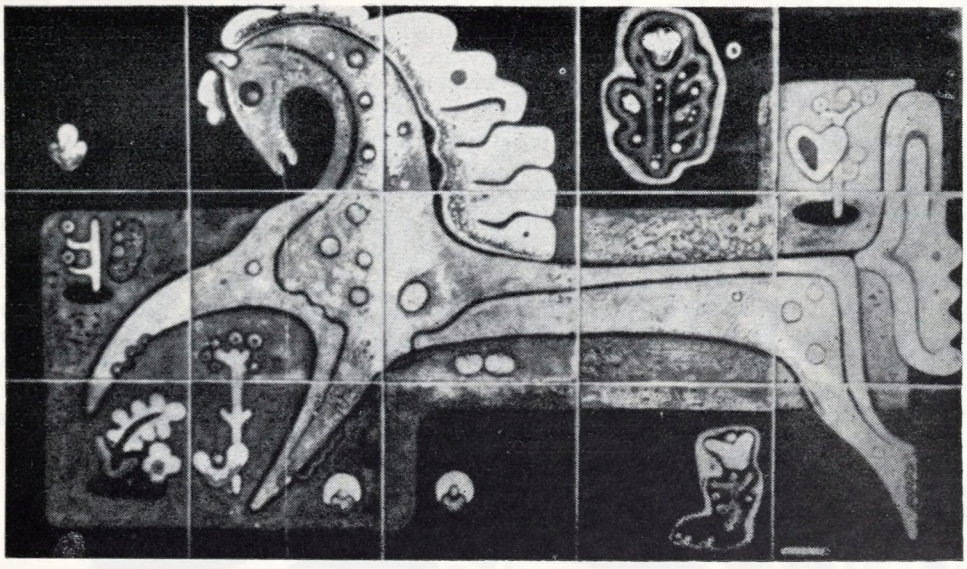

A. KOŠUBIENĖ

ŽIRGELIS

(keramika)

Išėjusią pradinius mokslus, tėvai išsiunčia į J. A. V. į Randolph — Macon Womans College, Virginija, kur ji studijuodama anglų literatūrą rašo straipsnius ir trumpas noveles, kartas nuo karto laimėdama premijas. Baigusią gabią studentę kolegijos vadovybė kviečia likti ten lektoriauti, tačiau motinos liga ją verčia grįžti į Kiniją.

1917 metai. Kinijoje ji išteka už John Buck, taip pat amerikiečio misijonieriaus, agrikultūros specialisto. Misijonierių tėvų duktė, dabar tapusi misijonieriaus žmona, pati pasineria į tą darbą visa savo jauna energija. Drauge su vyru keliaudama po tolimus šiaurinių provincijų užkampius, laisvai kalbėdama kinietiškai, susipažįsta su kaimiečiais, jų gyvenimo są lygomis, papročiais; mato jų nesibaigiančią kovą dėl kasdieninės egzistencijos su gamtos jėgomis: sausra, potvyniais. Nuoširdžiai pamilsta kantrų ir atsparų žemdirbį ir šita meilė vėliau ryškiai atsispindi jos raštuose.

Išgyvenusi penkerius metus šiaurinėje Kinijoje, kurie jos pačios žodžiais tariant, "buvo patys sunkiausi, bet drauge ir patys turtingiausi išgyvenimais ir patyrimu", pradeda profesoriauti Nankingo universitete, kur skaito anglų literatūrą. Bet jos interesai šakojasi daug plačiau, negu dėstomasis dalykas. *Nepaprastas darbštumas ir aktyvus dalyvavimas visame, kas tik aplinkui vyksta, išlieka ryškiausias jos charakterio bruožas visam laikui.* Tačiau kaip tik šiuo laiku, kada ateitis žada našų ir turiningą gyvenimą, šeimos gyvenime pradeda kilti tamsus skausmo debesys — baisus nujautimas, kad pirmagimė dukrelė protiniai nesivysto. Nuveža kūdikį į J. A. V. pas specialistus, kurie galutinai patvirtina, kad vaikas nenormalus ir turi būti patalpintas institucijoje. Jai nieko kito nelieka, kaip paklausyti gydytojų nuomonės ir palikti ligonę New Yersey specialiuose namuose. Šią tragišką gyvenimo dalį ji vėliau aprašo knygoje "Vaikas, kuris neaugo" — "The Child Who Never Grew". Dabar ji turi sukaupti visą valią, kad pakeltų skausmą, nepasiduotų destruktyviam pesimizmui ir desperacijai. Apie tai ji rašo: "pakelti skausmą yra tik pradžia; turi būti visiškas susitaikymas ir sąmoningas žinojimas, kad pilnai priimtas skausmas, jeigu ir neatneša džiaugsmo, tai atneša ramybę ir pasitenkinimą".

1927 metais Kinijoje suliepsnoja revoliucija. Daugelyje vietų baltųjų namai išplėšiami ir sudeginami. Nankingo universiteto prorektorius nužudomas. Ji pati su visa šeima slapstosi pas kiniečius draugus, kol britų karo laivas evakuoja baltuosius į pietinę — saugesnę Kinijos dalį.

1930 metais pasirodžiusi jos knyga "Rytų vėjas— Vakarų vėjas" ypatingo susidomėjimo nesukelia. Bet "Geroji Žemė" išėjusi 1931 metais pasirodė esąs tikras literatūrinis fenomenas. Vienos kiniečių žemdirbio šeimos epas pasidaro populiariausia knyga Amerikos beletristikos istorijoje. Šis romanas buvo išverstas į daugiau nei trisdešimt kalbų. Vien kinų kalboje pasirodė septyni skirtingi vertimai. (Visos jos knygos rašytos anglų kalba, nors, jos pačios žodžiais tariant", aš dar ir dabar turiu vargo su prielinksniais".) Knyga tuoj laimėjo Pulitzer Prize ir dar keletą medalių Amerikoje ir buvo paversta į neužmirštamą filmą su Luise Reiner ir Paul Muni.

Gyvendama Kinijoje Pearl Buck pajuto šiltą pagarbą ir meilę eiliniam žemdirbiui. Žemdirbiai sudarė keturis penktadalius visų gyventojų, o buvo piktnaudojami, skriaudžiami ir valdžios, ir turtingų žemės valdytojų, ir banditų. (Banditizmas Kinijoje buvo profesija). Kiekvienam, kuris skaitė "Gerąją Žemę" yra aišku, kodėl ta knyga turi amžiną vertę ir iškyla virš vietos ir laiko. Įvykiai ir charakteriai yra universalūs ir toki tikri, kad į kurį kraštą beperkeltum, jie visur bus "namie". Meilė žemei, kova su gamtos gaivalais už ryžių saują, džiaugsmas pirmajam sūnui gimus, tėvo didžiavimasis išmokslintais sūnumis, vaikų nedėkingumas tėvams, brolių nesantaika ir pavydas, mirties tragedija šeimoje, noras praturtėti, tyli moters kančia ir ištvermė — tai elementai, įvykiai ir jausmai iš kurių susideda kiekvieno žmogaus ir šeimos gyvenimas. Čia jis parodomas toks, koks jis iš tikrųjų yra — be pagražinimų, be perdėjimo, be jokio filosofavimo. Charakteriai įtikinantys ir gyvenimiški: su plačiausia jausmų skale, su gerosiomis savybėmis ir taip pat su visom silpnybėm. Jie šimtmečių suformuoti ir išaugę iš žemės. Vaizdai ir papročiai kaip Nauji Metai, vestuvių ceremonijos, laidotuvių ritualai, žemės kultivavimas, maisto paruošimas yra autentiški iki smulkiausios detalės.

Romano stilius yra vienas iš impresyviausių jo charakteristikų: kiniečių senoviškų legendų ir pada-

vimų stilius, bibliškai paprastas ir taupus, be jokių ornamentų. Jis labai tinka turiniui. Niekas neperšama, nesiūloma, nepamokslaujama. Gerosios Žemės pasaulis yra dažnai liūdnas, skurdus, tragiškas, ironiškas, plėšąs. Bet jis niekad nėra silpnas, niekad nėra beviltiškas. Kaip Goethe savo "Fauste", taip ir Pearl Buck pirmoj vietoj stato paprastą, kasdieninį, nuogą žmogaus gyvenimą, jo kovą ir aspiracijas. Nėra tokio dalyko kaip neviltis, jeigu žmogus ko nors siekia.

Dar ir dabar daugelis skaitytojų ir net nemažas skaičius literatūros kritikų galvoja, kad Pearl Buck Nobelio premiją gavo už "Gerąją Žemę". Ne visai taip. Be abejo, jos knygos apie Kiniją ("Motina", "Sūnūs", "Padalinti Namai") buvo svarūs faktoriai. Tačiau Nobelio premija jai buvo suteikta 1938 metais už motinos ir tėvo biografijas, pasirodžiusias pora metų anksčiau. "Egzylius" ("The Exile") ir "Kovojantis Angelas" ("Fighting Angel"). Nobelio Komiteto žodžius cituojant: "Už kiniečio žemdirbio gyvenimo turtingą, didžiadvasišką ir epišką aprašymą ir biografinius šedevrus". "The Exile" — motinos biografija iš tikrųjų buvo pati pirmoji knyga, kurią ji parašė, bet rankraštis gulėjo palėpėje paslėptas nuo revoliucijonierių, kurie ne kartą buvo jos namus apiplėšę.

Motinos biografija duoda skaitytojui giliai suprastą ir vispusiškai išbaigtą moters portretą. Motina stengėsi būti savo vyrui gera ir lojali žmona, padėdavo kiek galėdama misijonieriaus darbe, tačiau sieloje buvo vieniša ir nelaiminga moteris. Pearl tėvas buvo kieto, nelankstaus ir niūraus charakterio. Jis sakydavo, kad visa, kas šviesu ir linksma — veda į nelaimę. Motina, būdama artistiškos prigimties ir giedro charakterio, jautėsi kaip narve. Iš savo pusės darė viską, kad apsiprastų Kinijoje, tačiau lig pat amžiaus galo ilgėjosi Amerikos. Savo vaikams nepaliaudavo pasakoti apie Ameriką ir piešė tą kraštą gražiausiom spalvom. Į šią knygą Pearl Buck sudėjo visą širdį ir sielą, nes motiną labai mylėjo.

Jeigu "Egzilius" yra gera biografija, tai "Kovojantis Angelas" išėjo dar geresnė. Joje mažiau sentimentalumo, mažiau gražių būdvardžių, tiktai gilus, objektyvus, beveik šaltas įžvelgimas į charakterį žmogaus, kuris visą savo gyvenimą pašventė vienam vieninteliam tikslui — misijonieriaus pareigom. Dėl šito tikslo jis apleido visa kita: šeimą, aplinką, net patį save. Buvo kietas ir neatlaidus — nenuostabu, kad savo šeimos narių giliai religiškai nepaveikė, o jei paveikė, tai greičiau į priešingą pusę. Autorė religijos nekaltina. Rašo, kad jos tėvas būtų ir kitai profesijai atsidavęs su tokiu pat uolumu. Toks buvo jo charakteris. Vėliau slaugydama tėvą geriau jį suprato, pradėjo daug šilčiau vertinti jo pasišventimą, nedalomą atsidavimą pasirinktajam darbui. Tik jo senatvėje tėva pilnai suprato ir pamilo.

Knygos stilius ir čia tiesus, paprastas, neišpuoštas, atatinkąs turinį. Užtat ir bendras rezultatas išėjo aštrus ir koncentruotas.

Abi knygos yra pirmaeilės biografijos. Ir nors tuo tarpu nėra populiarios ir mažai žinomos, reikia manyti, kad ateis laikas, kada jos bus daugiau skaitomos ir atatinkamai įvertintos.

* * *

Nepastovi Kinijos politinė padėtis, komunizmo grėsmė ir noras būti kiek galima arčiau savo ligonio vaiko paskatino rašytoją 1934 m. galutinai persikelti į J. A. V. Savo vedybose su John Buck ji nebuvo laiminga ir jie išsiskiria. 1935 metais ji išteka už Richard Walsh, savo knygų leidėjo. Pirkę ūkį Pensilvanijoje jie apsigyvena su abiejų šeimų 5 vaikais ir adoptuoja dar 4 euro-azijatus vaikus. Vaikų ir anūkų apsupta, rašytoja tebegyvena ten dar ir dabar.

Nežiūrint augščiausių literatūrinių laimėjimų, ji nenustoja rašyti. Viena po kitos pasirodo jos knygos: "Išdidi Širdis", "Patrijotas", "Didžioji Banga" (vėliau pastatytas pagal ją filmas), "Moterų Paviljonas", "Tiltas praėjimui", "Keletas mano pasaulių" ir daugybė kitų. Nors visos jos įdomios pasiskaityti ir turi gražių ir gilių momentų, reikia pastebėti, kad jau nė viena iš jų nepasiekia "Gerosios Žemės" literatūrinio ir meninio lygio. Gal ji rašė perdaug ir pergreitai, (ji yra parašiusi nesuskaitomą daugybę straipsnių įvairiais kultūriniais ir socialiniais klausimais), gal kiti interesai buvo taip plačiai paskleisti, kad laiko stoka neleido jai giliau subrandinti ir išgyventi savo kūrinių, gal dėlto, kad nepajėgė išvengti didaktikos, kas dažnai pražudo geriausią kūrinį.

* * *

Kalbant apie Pearl Buck, negalima apriboti jos tik kaip rašytojos. Humanistiniai, socialiniai, labdarybės darbai kaip ir rašymas, tapo jos gyvenimo dalimi, oru, kuriuo ji kvėpuoja. Gerai pažindama Aziją ir Ameriką, gali giliai įžvelgti į jų santykių problemas, niekur nėra šališka; sugeba objektyviai spręsti jautrius rasinius klausimus.

Neįmanoma būtų suminėti visų jos darbų ir veiklos. Galima suminėti keletą pailiustravimui. Įkūrė Rytų — Vakarų Draugiją, kurios tikslas sušvelninti antagonizmą ir santykius tarp rasių kultūrinėmis priemonėmis: knygom, filmais, radio programomis, paskaitomis, suvažiavimais. Ji sielojosi dideliais daly-

L. ŠULGAITĖ DEKORATYVINĖS VAZOS

kais, bet jokia detalė, jei ji tarnauja tautų sugyvenimui, nėra jai permaža. 1954 m. New Yorke Imigracijos Centras, imigruojančius iš Azijos, kol būdavo sutvarkomi jų dokumentai (tas kartais užtrukdavo mėnesius) laikydavo Federal House of Detention, kuriuose sąlygos buvo maždaug kaip kalėjime.

Sužinojusi apie tai Pearl Buck parašė protesto laišką "New York Times" redaktoriui. Nepraėjo nė kelios savaitės, kai ši tvarka buvo pakeista į žmoniškesnį imigrantų traktavimą. Ypatingų visuomenės simpatijų susilaukė įsteigus adoptavimo agentūrą ir pamestinukų vaikų namus Welcome House azijatiškos - amerikietiškos kilmės vaikams, kurių neprisiima nei vieni nei antri. Išimtinai daug pasidarbavo savo širdžiai artimiausiam tikslui — protiniai atsilikusių vaikų auklėjimo institucijom.

Savo raštuose ji stipriai pasisako moterų klausimais ir jų pozicija visuomenėje. Visur akcentuoja, kad moterims reikia planuoti ir siekti profesijos iš pat jaunystės, kad turėtų aiškią kryptį darbui. Moteris visur gali stovėti šalia vyro, jei ji yra pakankamai profesiniai pasiruošus. Pati išauginusi būrį adoptuotų vaikų, ji žino moters uždavinius šeimoje ir jos pajėgumą. Bet iš kitos pusės ji sako, kad vyrų koncepcija apie moterį keičiasi: jie nenori apriboti moters vien tik namais. Jie moka įvertinti jos sugebėjimus ir žino, kad drauge dirbdami tam pačiam tikslui gali daug daugiau pasiekti. Vyrą interesuoja moters draugystė intelektualinėje plotmėje daug daugiau, negu moteris galvoja. Tik ji turi tam ruoštis, turi pati ieškoti galimybių ir progų savo gabumus lavinti ir juos panaudoti.

Kalbėdama apie jaunuosius šių dienų rašytojus, sako, "Jie rašo apie neviltį ir desperaciją; apie viską atsiliepia neigiamai, nes jų akiratis yra siauras. Kai viso pasaulio žmonės turėtų stengtis surasti bendrą kalbą geresniam rytojui kurti, jie nori griauti. Jie žvelgia tik į save, bet ten nieko neranda."

Iš tikrųjų nuostabu, kad viena moteris galėtų imtis pagrindinio vaidmens tokioje daugybėje projektų ir darbų ir tuo pačiu laiku parašyti daugiau nei 60 knygų ir nesuskaitomą daugybę straipsnių radijo programų ir pan. Visur ir visuomet ji akcentuoja žmogaus vertę, individo svarbą, pagarbą jam — nežiūrint kilmės, tautos ar rasės. Kiek vieno žmogaus jėgos leidžia, ji stengiasi padaryti pasaulį geresne vieta gyventi, negu jis yra.

Ji nesislepia nuo gyvenimo: ji jį myli ir juo džiaugiasi. Savo asmeniškam gyvenime ji patyrė pakankamai vargo, nedatekliaus, baimės, teroro, nusivylimų, širdgėlos. Ji mato šių dienų problemas, supranta blogį. Bet ji yra teigiamo, idealistiško, pozityvaus ir virš visa ko — optimistiško temperamento moteris ir tiek savo raštais, tiek pačiu gyvenimo būdu stengiasi paskleisti kiek įmanydama daugiau vilties žmogiškajai situacijai.

Būtų labai sunku nesigėrėti Pearl Buck kaip rašytoja, kaip asmenybe ir kaip moterimi.

D. TARABILDIENĖ MOČIUTĖ

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE (8)

D. PETRUTYTĖ

Padėdami vaikui savarankėti — padedame jam lietuvėti

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog tai ne tik neįtikėtinas dalykas, bet, tiesiog, paradoksas. Atrodo, ką čia galėtų turėti bendra kūdikio ar vaiko savarankėjimas su lietuvėjimu?

Be gilesnio dvasinės vaiko plėtros dėsnių pažinimo, be nuoširdaus įsigilinimo į vaiko tapimą žmogumi — suaugusiu žmogumi, tikrai sunku, o gal ir visai neįmanoma, suvokti tą subtilų ryšį tarp vaiko savarankėjimo ir lietuvėjimo ar, tiksliau išsireiškiant, lietuvybės pradų užmezgimo, lietuvybės kibirkšties įžiebimo.

Kėli dėsniai vadovavimuisi

Pirmas dėsnis. Kaip bendrasis vaiko auklėjimas, taip ir tautinis auklėjimas arba lietuvybės "įžiebimas", turi prasidėti nuo vaiko gimimo dienos. Tai reiškia, kad nuo pat pradžios lietuviška atmosfera, kaip oras, turi gaubti kūdikį.

Pirmoji lietuviškos atmosferos sąlyga, kad tėvai tarp savęs kalbėtųsi lietuviškai, vengdami amerikoniško žargono ar kitokių kalbos svetimybių. Labai klysta tie, kurie mano, kad tai esą visai nesvarbu, nes, girdi, kūdikis vistiek dar nieko nesupranta. Esmė glūdi ne kalbos supratime, bet jautrinio laikotarpio kalbai veikime. Pats pirmasis ir stipriai besireiškiąs jautrumas vaiko plėtroje yra tampriai susijęs su šnekamąja kalba.

Normalus keturių mėnesių kūdikis jau pradeda kreipti dėmesį į kalbą. Jis jos mielai klausosi ir kartu įdėmiai seka kalbančiojo burną. Stebėdami kūdikį, aiškiai pamatysime, jog ir jo lūpytės nežymiai kruta, pamėgdžiodamos kalbantįjį. Tai nesąmoningi burnos raumenų virpesiai, kurie ima reikštis išgirdus žmogaus kalbos garsus. Todėl kūdikis dažnai tampa neramus, girdėdamas kalbant, bet nematydamas kalbančiųjų. Be abejo, čia ir prasideda motinos pareiga įsijungti į talką, padedant kūdikiui ne tik girdėti kalbą, bet ir matyti kalbantįjį nes kalbos įsisavinimo vyksme labai svarbų vaidmenį atlieka ne tik girdėjimo, bet ir regėjimo organai.

Antras dėsnis. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikas nesąmoningai įsisavina, įsiurbia savin visą jį supančią aplinką. Visa tai turi labai stiprią įtaką į vėlesnį individo vystymąsi. Lygiai tas pats dėsnis galioja ir tautybės "įsižiebime". Todėl svarbu, kad aplinkoje pakankamai būtų lietuvybės elementų, kurie patirties keliu galėtų užsifiksuoti vaiko smegenyse.

Kūdikis, nors ir negalėdamas judėti, nėra pasyvus ir nepasitenkina vien tik maistu ir miegu: jis be paliovos, nesąmoningo proto pagalba, renka įspūdžius iš aplinkos. Tai žinodami, padėkime vaikui, praturtindami aplinką bent šiais svarbesniais letuviškais elementais: kalba, muzika, paveikslais, dainomis. Linkėčiau, kad kiekvienas kūdikėlis ar vaikutis būtų migdomas lietuviška daina.

Ta pačia proga norėčiau priminti, jog iš mūsų žodyno, būtinai reikėtų išmesti, stipriai prigijusius, žodžius: beibis, beibukas, beibelis ir pan. Vartokime lietuviškus, gražiai skambančius, žodžius: kūdikis, kūdikėlis, vaikutis ar kitokius sinonimus, kurių apsčiai turime. Patartina vengti ir televizijos, kad vaiko klausą, bent pradžioje, neklaidintų svetimos kalbos garsai. Tatai gali turėti ir neigiamos įtakos į kalbos padarų formavimąsi — vaikas gali žymiai vėliau tepradėti kalbėti. Neužmirškime, kad kalba yra svarbiausias veiksnys savarankėjimo vyksme. Sunku būti savarankiškam be kalbos, be galėjimo išsireikšti.

Trečias dėsnis. Vaikas, iš nesąmoningo stovio, per savo paties veiklumą, palaipsniui žengia į sąmoningą gyvenimą. Savimonė (aiškus savo esmės pajautimas), yra vėlesnis vaiko plėtros vyksmas. "Patirtis mums rodo", sako Jung, "jog pajautimas savojo AŠ — savimonė — išauga iš nesąmoningo gyvenimo. Mažas vaikas turi psichinį gyvenimą be akivaizdžios savimonės ir dėlto ankstyviejі metai beveik nepalieka jokiu pėdsakų atmintyje". (The modern Man in Search of a Soul).

Vaiko sąmonėjimo vyksmas nepriklauso nuo tiesioginio tėvų veikimo, nuo tiesioginio mokymo. Tiesioginis veikimas vaiką mokant labiau kliudo nei padeda. Tačiau tėvai, ypač motina, gali daug padėti, sudarydami palankias sąmonėjimui sąlygas. Tai reiškia, kaip aną kartą minėjau, sumaniai padėdami vaikui savarankėti.

Tas pats dėsnis galioja lietuvybės įsisavinimo vyksme. Ne raides mokydami vaiką, žiebsime jame lietuvybės sąmonę, bet su meile ir pasišventimu padėdami jam kūrybiškai veikti ir savarankėti.

Kaip vaikas auga, vystosi ir bręsta per savaimingą veiklumą, lygiai taip pat jis pasisavina ir motinos kalbą, kuri tampa integraline jo asmenybės dalimi. Kalba padeda vaiku sąmonėti ir savarankėti.

Ketvirtas dėsnis. Nereikia vaiko mokyti kalbos, bet reikia kalbėti, ir daug kalbėti. Tik, deja, mūsų nelaimei, šis dėsnis vis mažiau ir mažiau yra paisomas. Mes, užuot natūraliai daug kalbėję, kartu veikdami ir žaisdami su vaiku, labiau esame linkę jį mokyti kalbos. Dalyvavimas vaiko veikloje, rodymas kaip kurį veiksmą atlikti ar įrankį naudoti, savaime reikalauja kalbos. Pvzd., padedant vaikui pačiam valgyti, (o ne jį valgydinant), kiek čia daug gyvos kalbos, būdingos mūsų kalbos dvasiai: "Paimk šaukštuką. Štai šitaip pakabink nedidelį kasnelį košytės. Įsidėk į burnytę. Nelaikyk burnytėj, pakramtyk ir nuryk. Paimk puoduką abiem rankytėm. Gerk mažais gurkšneliais. Štai lūpašluostė, nusišluostyk lūpytes. Žiūrėk, va, šitaip", ir tt., ir tt.

Kalbėkime, ir nepaliaukime, vaiką maudydami, padėdami jam rengtis, su juo žaisdami, eidami pasivaikščioti ir t. t. Tai pats natūraliausias ir sėkmingiausias būdas, per gyvą kalbą, "įžiebti" lietuvybės kibirkštį prabundančioje vaiko sąmonėje. Tačiau venkime mokymo! Priešmokyklinis vaikas organiškai negali priimti *jokio tiesioginio mokymo.* Tam, kas bandoma dirbtinai įbrukti, vaiko protas darosi neimlus, apatiškas, priešiškas, o kiekvienas mokomas dalykas nemielas, neįdomus ir net grasus, kurio jis (vaikas), tiesa, nesąmoningai, stengiasi išvengti. Savo neapdairiu elgesiu neužtrenkime savo vaikams durų į lietuvišką kultūrą — kalbos pasisavinimą.

Penktas dėsnis. Kiekviena nereikalinga pagalba, trukdo vaiko vystymąsi. Šitas dėsnis liečia ne tik vaiko valios, dėmesio, atminties bei jausmų lavėjimą, bet taip pat ir balbos mokymąsi ir jos pamilimą. Daug kalbiniu problemų vaikuose šiandien egzistuoja tik dėlto, kad jiems buvo sutrukdytas savaimingas veiklumas. Pvzd., visi žinome, kaip mažas vaikas veržiasi *pats* rengtis, praustis, valgyti, lipti laiptais ir t. t. Tačiau užuot leidę, kantriai pagelbėdami, vaikui, *pačiam* tuos veiksmus atlikti, mes visa tai, labai greit ir mikliai, padarome patys ir jaučiame gerą darbą atlikę: apsaugoję vaiką nuo varginančių pastangų.

Paviršutiniškai žvelgiant atrodo, jog viskas tvarkoj. Tačiau šių dienų vaiko psichologijos mokslas teigia, jog sustabdymas savaimingos vaiko veiklos, užkerta kelią į savarankėjimą, į tobulėjima, į galimai pilnesnį asmenybės subrendimą ir į normalų kalbos įsisavinimą reikiamu laiku. Tautiniu požiūriu, tai reiškia į lietuvėjimą.

Mūsų išeiviškose gyvenimo sąlygose itin svarbu vengti kliūčių, kurios galėtų trukdyti ar pristabdyti normalią lietuvių kalbos įsisavinimo eigą. Tinkamai vadovaujant 2 m. ir 3 mėn. amžiaus vaikas pradeda kalbėti, o būdamas 4½ m. amž. laisvai vartoja gimtąją kalbą, jeigu ji, dėl tėvų apsileidimo, nėra virtusi anglų kalba. Budėkime!

Kelios baigiamosios pastabos

Tautiškumas, dvasine prasme, nėra įgimtas. Jis nepriklauso prie įgimtųjų ar natūraliųjų žmogaus polinkių (tendencijų), k. a.: noras tyrinėti, orientacija, tvarka, kalba, meilė aplinkai, veiklumas ir kt. Fizine prasme, kraujas nėra pakankamai efektyvi tautiškumo žymė, nors pagal jį ir orientuojamasi atžymint tautybę. Tiesa, pagal kraują tautybė yra paveldima, bet dvasine prasme tautiškumas turi būti įžiebiamas, palaikomas ir ugdomas, nes kitaip jis išblėsta ir žūna laiko tekmėje.

Amžių bėgyje daug buvo gimusių iš lietuvių tėvų, atseit, paveldėjusių lietuvišką kraują, bet, deja, kažkur dingusių be ženklo. Visi neišmirė, nepalikdami palikuonių, bet prarasdami dvasinį ryšį — kalbą, įsijungė į kitas tautines grupes ar pilkąsias žmonių mases, kurioms nesvarbu buvo kraujo rūšis.

Biologiškai visų žmonių kraujas turi tas pačias savybes, nežiūrint kokios tautybės žmoguje jis tekėtų. Todėl tautybė, savo gilia prasme, yra labiau sietina su savita žmonių grupės kultūra: kalba, papročiais, tautiniais simboliais. Įaugimas į kitos tautos kultūrą, paprastai, vyksta per pasisavinimą kalbos. Tai pirmasis žingsnis, vedąs į nutautimą.

Gyvenat svetimuose kraštuose lietuvybės išlaikymas ir jos tęstinumas nėra taip paprastas ir lengvai sprendžiamas klausimas, kaip dažnai mums atrodo. Klystama, kai manoma ir tikima, jog lietuvybė vėlesniame amžiuje gali būti įskiepijama prievarta, arba įvairiais vaiko papirkinėjimais, arba gražiais šūkiais: "lietuviu būti yra garbinga", "gera svetimomis kalbomis kalbėti, bet gėda savosios nemokėti" ir pan. Netvirtinu, kad tomis priemonėmis visai nieko nelaimima, tik abejoju ar tas laimėjimas gali būti pakankamai veiksmingas, kad juo galėtume pasikliauti ilgesnio laiko tekmėje?

Neįugdysime lietuvį vaiką į lietuvybę, jeigu nepaisysime bendrųjų žmogaus plėtros dėsnių. Prasilenkdami su vaiko — protinio ir dvasinio — vystymosi dėsniais, taip pat labai lengvai prasilenkiame ir su lietuvybės skiepijimo dėsniu vaikuose. Pvzd., kurie mano, kad vaiko auklėjimas teturi prasidėti nuo mokyklinio amžiaus ir, kad tą pareigą mokykla atliks, tokie lygiai taip pat galvoja ir apie tautinį auklėjimą. Jie įsitikinę, kad šeštadieninė lituanistinė mokykla jų vaikui įkvėps lietuvybės dvasią ir, kad joje jis išmoks lietuviškai kalbėti. O kai svajonės neišsipildo — tai kalti mokytojai.

Be sąmoningos tėvų pagalbos vaikas negali tapti lietuviu, nors ir būtų gimęs iš lietuvių tėvų. Pirmoji lietuviu tapimo sąlyga yra ir pasiliks kalba, kuri, išeivijos gyvenimo sąlygose, tegali būti pasisavinama iš tėvų.

Tačiau, kad tėvai pajėgtų įlieti lietuvybę savo vaikams, jie patys privalo jos apsčiai turėti. Tai reiškia: a) kalbėti gryna, taisyklinga lietuvių kalba ir b) branginti ją kaip dvasinę vertybę, kurios dėka, ne tik palaikomas, bet ir ugdomas tautos charakteris. *"Ir nieku kitu tauta nepareikš savo širdies, sielos ir dvasios taip, kaip savo kalba"*, sako Vydūnas.

(Bus daugiau)

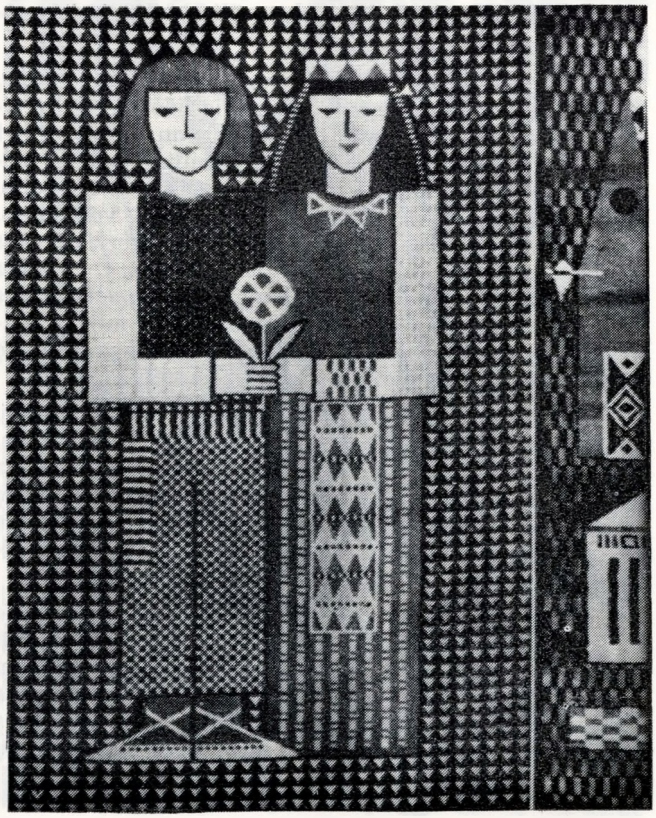

VEDYBOS IŠ KERŠTO

S. VILKAUJA

Račylų dėdė Petras buvo tikras apylinkių pasakininkas. Turbūt Zanavykijoje jį tikrai visi pažinojo. Jis mokėjo papasakoti daug pasakų, padavimų, nuotykių bei nutikimų, įpindamas dažnai juokų ir iš savo paties gyvenimo.

Kai tik atsirasdavo būrelis klausytojų, dėdė Petras prisikimšdavo pypkę, o tada, papsėdamas ir leisdamas dūmus, papasakodavo. Ir ko jis nepapasakodavo. Apie rusų karą su turkais, su japonais. O kai buvo Kaukaze, tai gražiausia Gruzijos kalnų mergaitė norėjo, kad jis pasiliktų ir ją vestų. Bet dėdė Petras nesutiko, nes Lietuvoje turėjo jau nusižiūrėjęs merginą ir

todėl grįžo namo. Tame pat traukinyje važiavo ir Rusijos caras Nikalojus II. Jis ėjo per vagonus ir sveikinosi su visais kareiviais. Kai atėjo į paskutinį vagoną, tai ne tik pasisveikino, bet ir padavė kiekvienam kareiviui ranką. Dėdė Petras ir kiti labai nusigando, nes jie kampe ant dėžės kortavo. Pamatęs tai caras nusijuokė ir pats pasisiūlė pakortuoti. Jie tada davė jam padalinti kortas. Dėdei taip gerai sekėsi, kad jis pats pirmasis išlošė iš caro pinigų. Caras jį pasveikino ir, plodamas per petį, pasakė, kad jis geras kortuotojas galėtų būti ir jo žentas.

Be šitų būtų ir nebūtų karo nuotykių, dėdė daugiausia mėgdavo pasakoti, kaip jis vedė žmoną. Mat, jeigu ne tos vedybos, tai jis būtų tikrai likęs senberniu - karšinčium kur nors pas gimines už pečiaus.

O buvo tai vieną šiltą liepos mėnesio dieną, prieš pat rugiapjūtę. Žiogai čirškė kiečiuose, bitės dūzgė žydinčiose liepose, o netoli sodo, pievose, piemenukas, pliauškindamas botagu, dainavo:

Mažas piemenėlis, didis vargdienėlis,
Negauna sau vietos žiemą nabagėlis,
Nieks prie stalo nesodina, tankiai badas apmarina.
Kas gal apsakyti, kaip save maitinti.

Kaimas iš kaimo per sniegą pūškuoja,
Visas apšarmojęs ir kątik kvėpuoja,
Ašaros per veidą krinta, o pats beveik vėju minta.
Kas gal apsakyti, kaip save maitinti.

Greičiau, Dievulėliau, duoki vasarėlę,
Aš linksmai ganysiu žmonių kaimenėlę.
Gausiu valgį, drapanėlę, algos gražią sermėgėlę.
Kas gal apsakyti, kaip linksma ganyti.

O ta dėdės Petro išrinktoji tai buvo Monika Miknaitytė. Jos tėvai buvo mirę, todėl ji gyveno pas Baltrušaičius Šedvyguos. Baltrušaitienė buvo josios tikra sesuo, bet daug vyresnė už ją. Baltrušaičiai buvo Zanavykijos šimtamargiai. Jų ūkis buvo kaip dvaras. Dideli kluonai, klėtis ir gyvulių tvartai akmeniniai. Be savo šeimos, jie samdė berną, merginą ir piemenuką. O per darbymetį dažnai ateidavo padėti padieniais girininkų vyrai ir moterys.

Monika daugiausia tvarkydavosi namuose, padėdavo prie virimo ir šeimynai maisto paruošimo. Kartais turėdavo padėti pamelžti karves, kai trobelninkų moterys negalėdavo ateiti. Be to, ji dažnai ausdavo, nors siūlus suverpdavo senutės, žinomos kaimo verpėjos. Tad ji turėjo prisiaudusi daug rankšluosčių, staltiesių, lovatiesių ir net drabužių, ypač gražių prijuosčių ir sijonų.

Metai bėgo greitai, ir Monika pasijuto, kad jau esanti suaugusi mergina. Ji pradėjo galvoti, kad jai reikėtų savo gūžtą susisukti ir savo kampelį turėti.

Ji pažinojo kelis kaimo vaikinus, bet jie jai nesipiršo. Gal jie nedrįso, nes ji gyveno turtinguose namuose. O gal nenorėjo pirštis, nes sesuo Monikai nežadėjo nė dalies, nė pasogos.

Tačiau jos dalia jau nebuvo tokia apgailėtinai liūdna. Jų kaimynystėje buvo nedidelis (25 margų) ūkelis, kur gyveno Janulaičiai. Jų buvo tėvai ir du sūnūs. Vyresnysis Petras, kai tik būdavo namie, ateidavo pas Baltrušaičius, nes jam krito į aki Monika. Pradžioje juokais, o vėliau jau rimtai jis klausdavo, kadagi pagaliau ji eis už jo. Bet Monikai jis nelabai patiko, nes buvo su juoda barzda ir ūsais. Jo tėvai ir kaimynai dažnai jam liepdavo nusikirpti tą barzdą, bet jis juokdavęsis, kad, girdi, negalįs, nes tada dingsiąs jo visas gražumas. O dabar Griškabūdyje per atlaidus visos merginos tik žiūri į jį ir klausia, kas gi tas barzdyla.

Kad ji eitų už Petro, tai jai dažnai primindavo ir josios sesuo. Ji sakydavo, kurgi geresnį vyrą rasi. Jų ūkis labai gražioje vietoje, prie Novos upės. Trobos gerai sutvarkytos, darželiai gražiai aptverti. Tik motina vis nusiskundžia, kad gėlių mažai. Mat, nėra mergaičių. Janulaičių vyrai buvo labai darbingi. Jaunesnysis brolis su motina šeimininkavo, o vyresnysis Petras su tėvu eidavo uždarbiauti. Jie statydavo namus, dengdavo stogus, net ir ūkio mašinas mokėjo sutaisyti, taip pat darydavo baldus, vežimus, o ypač bričkas. Be to, jie buvo dar garsūs apylinkių bitininkai. Jų sodas buvo pilnas bičių avilių, medaus pripiltos liepinės, o vaško didžiausi gabalai sukrauti kamaroje ant lentynų. Apylinkių ūkininkai sakydavo, kad visiems reikėtų būti tokiems nagingiems, kaip Janulaičių vyrai,

Tad vieną dieną Monika kočėjo baltinius šeimyninėje. Durys į prieangį buvo atdaros.

Pietų metu tarnaitė pradėjo ją šnekinti:

— Monika, kodėl tu taip ilgai nesiženiji? Juk gyveni pas tokią turtingą seserį, kuri galėtų tau duoti gerą pasogą, tai tuoj atsirastų ir piršlys su jaunikiais.

— O kas tau galvoj? Jei nenoriu, tai ir nesiženiju! — atkirto ji.

Prie tos kalbos prisidėjo ir bernas, sugrįžęs iš laukų kažko pasiimti:

— Tai jau, turbūt Monika sena merga liks. Jau jeigu šiemet neištekės, tai per gavėnią turės nešioti silkę užsikabinusi užpakaly. Tai kai atvažiuos pėtnyčioj Iršķus, tai turės išsirinkti kur didesnę silkę, kad visi galėtų matyti.

Monika taip įpyko, kad visa įraudusi taip daužė su rinte, jog net stalas dundėjo. Ji tikrai pradėjo su jais bartis:

— Čia ne jūsų reikalas! Kai aš norėsiu ištekėti, tai jūsų nesiklausiu! O kai tekėsiu, tai jūsų į savo vestuves tikrai nekviesiu.

Kur buvęs, ku nebuvęs, troboj atsirado ir piemenukas, parginęs pietų karves į pavėsį. Išgirdęs anų šneką, prisidėjo ir jis tvirtindamas, kad josios niekas nenori imti.

Ji taip įsikarščiavo, kad jau norėjo tvoti su kočėlu tam vaikėzui per sprandą, šaukdama:

— Aš tikrai ištekėsiu ir čia su jumis daugiau nebegyvensiu!

Piemuo spruko lauk, bet dar atsisukęs pridūrė:

— O už ko, kad tavęs niekas neima?

Tada ji nebeištverdama suriko:

— Nugi už Janulaičių Petro! Va! Jeigu norit!

— Tuo pat metu Petras buvo atėjęs į Baltrušaičius pasitarti dėl stogo dengimo. Jis stovėjo tarpduryje ir krapštė savo pypkę. Kai piemuo spruko pro duris, Petras žengė į vidų ir ramiu balsu tarė:

— Gerai, Monika. Aišku, kad tau čia ne vieta. Tu taip jau seniai turėjai pasakyti. Juk žinojai, kad aš laukiu.

Tarnaitė susigėdo ir nutilo. O bernas ėjo pro duris.

Tai kurgi dabar dzimbini? — Paklausė Petras.

— Einu. Reikia nusiblizginti klumpes. Atrodo, kad jau čia tikrai bus veselija.

Taip ir įvyko. Rudenį, po bulviakasio, buvo jų vestuvės. Labai trumpos ir paprastos, nes tokiuos turtinguos namuose buvo visko, trūko tik širdies.

* Iš atsiminimų.

* * *

DVI KNYGOS MAŽAJAM SKAITYTOJUI

PR. NAUJOKAITIS

1. Balė Vaivorytė, LIETUVA GRAŽI TĖVYNĖ. Žymi mūsų rašytoja, P. Orintaitė jauniesiems skaitytojams rašo Balės Vaivorytės vardu. Ji yra parašiusi vaidinimų ir skambių eilėraščių. Čia turime naują jos knygelę LIETUVA GRAŽI TĖVYNĖ. Tai poemėlė, kurioje šiltai, jautria širdimi pažvelgiama į Lietuvos istoriją, į jos žmones, į šalies grožį ir tėvynę ištikusias nelaimes. Tai poemėlė, gražiai sueiliuota apie senovės laikus, Gedimino, Kęstučio, Vytauto darbus ir žygius, apie gražų lietuvio būdą, jo darbštumą, narsumą. Neužmirštami ir vargai, atnešti įvestos baudžiavos, dykaduonių bajorėlių, kurie puikybėn kėlės, o "tautai laisvę praseimavo". Tada vargas vargužėlis klevo lapais išlapojo, ašaros išplovė smėlį, bet kantrus artojas tuos vargus iškentė. Jis iškentė ir caro žandarų priespaudos laikus, kai už savo raštą į Sibirą trėmė. Nauji tautos vadai — poetai, knygnešiai — ne kunigaikščiai tautai nelygioje kovoje vadovavo, ir štai pabudusi tėvynė laisva prisikėlė ir —

Kėlėm Vilniuje trispalvę
per šešioliktą vasario —
mūsų dirvos, mūsų kalvos,
laisvės juosta lig pat marių!

Savanorių kraujas rožėmis pražydėjo, bet už tai džiaugsmui saiko nežinojom, į pasaulį tiesėm kelius, ir prezidentas buvo kilęs iš artojų, fabrikai sudundo miestuos, o duona sočiai derėjo kaime, kilo mokslas, protai šviesūs, bet ir vėl staiga:

Žydinti birželio rytą
trempė vieškelį maskoliai —
ir nuplėšė Baltą Vytį —
ir pavergė laisvą brolį...

Tokio vargo, tokios baudžiavos ir nelaisvės tėvynė dar niekada nebuvo mačiusi, patyrusi, jokios knygos neparašo, ką tironai sugalvoja, o laisvasis pasaulis — lyg kurčias ir aklas lietuvio kančioms, paguodžia bent tuščiais pažadais. O vis dėlto poemėlė baigiama nauja laisvės viltimi:

Sprogsta pumpuras alyvų —
saulę kels aušrotas rytas,
per pasaulį daugel mylių
grįžta Vilniun **Baltas Vytis**.

Poemėlė parašyta sklandžiai, lengvu ritmu, neperkrauta poetiniais įvaizdžiais, taikintasi prie jaunojo skaitytojo, pirmoje eilėje žiūrėta aiškumo, loginio ryšio. Knygą gražiai išleido Lietuviai Saleziečiai Jaunimo Bibliotekos serijoje. Spalvotas iliustracijas nupiešė dail. Jonas Tričys. Spalvos labai gražios. Piešiniuose daug prasmingos simbolikos, tik gal kaikur realistinis elementas ne visai suderintas su simboline prasme (pav. 41 psl. piešinio raitelis).

2. O. B. Audronė, LAUŽAI IR KIBIRKŠTĖLĖS. Tai gana stambi poezijos knyga jauniesiems (75 eilėraščiai). Knyga suskirstyta į 4 skyrius, tačiau juos lengvai galime sujungti tik į du: eilėraščiai-dainelės skautams, eilėraščiai mažiesiems skaitytojams, reikalaujantiems gal dar ir mamytės pagalbos skaitant. Daugumas eilėraščių sklandžiai sueiliuoti, ypač skautiškos dainelės (kai kurioms kompozitorių sukurtos melodijos — F. Strolios, J. Gaidelio). Didesnė atranka būtų buvusi labai naudinga knygelės meninei vertei. Dabar pasitaiko ir nesklandžių eilėraščių, palaidos formos, silpnai surimuotų, su daugtaškiais ir brūkšniais. Jaunasis skaitytojas tokių dalykų dar nesugeba tinkamai įsisąmoninti. Būtų nedėtini ir siauro asmeniško pobūdžio eiliuoti linkėjimai, sveikinimai. Tinkama proga jie savo vaidmenį yra atlikę, rinkinyje jie yra lyg nesusipratimas. Iš tų asmeniškų tik vienas Ramunė — Daisy turi apibendrinančios reikšmės ir nelaikytinas asmeniška, nors ir liečia asmeniška atveji. I šitą rinkini gal netinka ir abstraktusis MILŽINAS (supasakintas New Yorkas), Prie silpnesniųjų priklauso ir eiliuota pasaka "Gaidelis ir katinėlis". Pasakos turinys apie gaidelio ir katinėlio kovą su lapėmis daugeliui skaitytojų be abejonės yra žinomas. Tada skaitytoją gali patraukti tik sklandus eiliavimas, puiki pasakos forma. Šiuo atveju autorė formos tobulumo nėra pasiekusi — šios pasakos eiliavimas gerokai šlubuoja. Štai kad ir šitoks posmelis:

Sau poteriavo rainis,
Prieš pusrytį kasryt —
Gaidelis buvo dainius,
Gražus — neapsakyt.

Nėra jame konkrečių vaizdų, o tik apibendrinimai ir tie dar nutylėjimais remiami (tai rodo brūkšnys paskutinėj eilutėje).

Geriausi eilėraščiai yra tie, kur išlaikytas gyvas ritmas, kur juntama dinamika, kur lekia vienas po kito konkretūs aplinkos vaizdai. Toks yra "Į Maironio mokyklą". Puikios, ritmingos yra kelios šokių dainelės, sklandūs "Tau, tėvyne mylima", "Velykos", "Pavasaris", "Ačiū tau", "Dėkoju", "Karalius", "Taip neseniai", "Tautinė stovykla", "Paukštytės", "Broli" ir kiti. Eilėraščių atranka būtų dar pakėlusi meninę knygos vertę, bet ir dabar jaunasis skaitytojas ras čia labai gražios proginės poezijos, skautai turės ką dainuoti savo stovyklose.

Leidinėlis iliustroutas iš "Eglutės" surankiotais dail. P. Osmolskio piešiniais. Iliustracijos gerai priderintos. Leidėjas nenurodytas. Spausdino Immaculata Press, Putname, 1972 m., viršelį piešė A. Bartytė.

Abi čia minimos knygelės yra vertos dėmesio. Jos praturtins jaunųjų skaitytojų bibliotekėles, bus parankios ir mamytėms lietuviškam auklėjime.

Lietuva graži tėvynė — Balė Vaivorytė; eiliuota knygelė vaikams; iliustratorius — J. Tričys; 42 pusl., kaina — 4 dol.; Jaunimo Bibliotekos Leidinys, R. N. 28; Jaunimo Biblioteca, Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati—Roma, Italy.

Laužai ir Kibirkštėlės—O. B. Audronė, (Ona Tamulevičiūtė-Balčiūnienė); dailininkai — A. Bartytė, P. Osmolskis; iliustruota eilėraščių knygelė vaikams; 98 pusl.; kaina nepažymėta; spausdino — Immaculata Press, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Čikagos K. Donelaičio lituanistinės mokyklos moksleiviai, kurie talkino metraščio "Tik pradžia" redagavime.

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

AR MEILĖ YRA MITAS?

PRANYS ALŠĖNAS

Garsus psichoanalistas, niujorkietis dr. Theodore I. Rubin, Ladies' Home Journale sako, kad taip. Meilė esanti mitas.

Atpasakojamoj formoj čia mėginsiu jo samprotavimus patiekti ir lietuvėm motinom, o taip pat — meilės siekiančiom jų dukterim.

Anot dr. Rubin, joks žmogiškasis jausmas nebuvo ir nėra lydimas tokios gaivalingos propagandos, kaip jautimas, padėtis arba veiksmas, kurie žinomi ir vadinami vardu m e i l ė. Nežiūrint to, jis sako, meilė buvo ir yra toks veiksnys, kuris klaidina žmonių jausmus ir jų emocijas.

Toji (meilės) klaida, nors nuolat klaidinanti, esanti perduodama kartų kartoms, nesibaigiamai. Tokiu būdu esanti susidariusi tam tikra "meilės mitologija".

O kas paliečiamas tosios meilės mitologijos? Daugiausia, esą, moterys. Deja, pasekmės meilės mito dažnai esančios pritrenkiančios, o dažnai net fatališkos.

"Jauskis mylima, pulk į meilės glėbį, gėrėkis ir džiaukis meile"—tai motinų skatinimai, kurie įkvepiami mergaitei, dar jai kūdikiu beesant. Jau nuo tada, esą, pradedama kūdikį įtaigoti, jog meilė, ne kas kita, yra viskas. Ir kad meilės siekis yra pats svarbiausias iš visų kitų siekių.

Taigi, meilės mitas pradedamas kūdikiui skiepyti kartu su kūdikio maistu, o vėliau, paaugus, bebręstant ir suaugus, esą, tiesiog su tam tikru "smegenų plovimo" (brainwashing) metodu. Kartais tas "smegenų plovimas" esti triukšmingas (blatant), kartais — subtilus, bet visada esantis ir, dažniausia, chroniškas, nuolatinis...

Šalimais meilės mito, mergaitėms iš mažystės dienų esą perduodama beprasmiška propaganda apie moteriškos lyties žmonių rolę pasaulyje. Rezultatas šitokio skiepijimo — išauginimas mergaičių nepilnais individais, nepilnutiniais žmonėmis.

Tokiu būdu ir susilieja į vieną du skirtingi dalykai, kaip nebeatskiriami — moteriškumas ir meilė. Daugelis jaunų moteriškos lyties atstovių tiesiog sergančios šitokiu asmeniniu narcisizmu. Jos nesiekiančios nieko kito, tik būti patraukliomis vyrams. Visa kita — proto lavinimas, puoselėjimas dvasinių vertybių — visiškai nesvarbu...

Pagrinde susidaranti tokia padėtis, jog mergaitės išsiverdančios tame "meilės katile" labai jau vienašališką sriubą: iš visų vertybių beliekanti tik viena — vienintelė — meilė. Pagaliau, ir toji pačiom mergaitėm atrodanti, lyg ir nebeprivaloma: joms ir nereikią mylėti, tik būti mylimom...

"Savo psichiatrinėj praktikoj, — rašo dr. Rubin, — esu sutikes daug moterų, turėjusių tiesiog baisiai tragiškas vedybas. Jos buvo ištekėjusios už vyrų, su kuriais jų charakteriai neturėjo nieko bendra. Kai jos būdavo klausiamos, kodėl tekėjo už tokių vyrų, atsakymas daugiausia būdavo šitoks: "Jis visą laiką man tvirtino, kad myli mane"... Taigi, jaunai moteriai, kuri buvo išauginta ir išauklėta meilės mito atmosferoj, tokia padėtis pasidaranti tiesiog tragiška. Ji, girdi, nebesijaučia, kad pati privalo mylėti ir gerbti savo vyrą, bet tenori tik pati būti mylima... Taigi, čia jau dar skirtingesnė rūšis vadinamo meilės mito — asmeniškos meilės šališkumas.

Meilės mitas esąs įskiepijamas ne tik šeimose. Tą uždavinį padedanti atlikti spauda, meno kūriniai, televizijos programos, kino filmai, dainos, knygos ir t. t. Visa tai sudarą įspūdį, jog gyvenimas — yra meilė, o meilė — gyvenimas. Gi moterys ir meilė — tesąs vienas ir tas pats! Taigi, gyvenime nieko nebereikią ir siekti, tik meilės, o dažnu moterų atveju — tik būti mylimoms...

Todėl nedidelis stebuklas, sako dr. Rubin, kad tiek daug nūdienos jaunų mergaičių iš taip suprastos meilės šiandien susilaukiančios kūdikių...

Tad, vis to nūdienio "meilės judėjimo" pasekmės!

Daugelyje šeimų dukterys esančios įkalbamos eiti į kolegijas, universitetus, kad pasiekus karjieras ir susikūrus "ką nors geresnio, vertingesnio", neslepiant pasakyti, kad gavus gerą, turtingą ir... mylintį vyrą.

Šiuo atveju pasakytina: eik į kolegiją, universitetą, mokykis, studijuok ir lavinkis, bet nevienašališkai — ne dėl vyro, dėl meilės, bet visapusiškai!

Daugelis jaunų moterų, būdamos dar netekėjusios, pasiekiančios augšto išsilavinimo laipsnio, dirbančios mokslinėse srityse, bet ir ten joms pasidarą tvanku, mat, netekėjusios — neišsipildęs meilės mitas. Gi kitos ir ištekėjusios nelaimingos. Kodėl? — dėl pervertinto meilės mito...

Čia atpasakojamasis daktaras — psichiatras cituoja kitą psichoanalistą dr. K. Horney, kuris šitaip detalizuoja pervertinto meilės mito aukas — moteris. Esą, tokios moterys savo vyrų atžvilgiu galvojančios ir tariančios: "Jeigu tu myli mane, visuomet privalai būti tvirtas, logiškas, viską atleidžiantis, viską suprantantis ir viską pamirštantis visus kitus reikalus, tik būti kartu su manim ir būti ten, kur aš panorėsiu"...

Gi kai vyras nebepajėgia tokio meilės mito įgyvendinti ir išpildyti, prasidedąs tarpusavio karas, nuvedąs — kur? Į skyrybas. O jeigu dar tokia padėtis ir nesekanti, tai šeimos gyvenimą lydįs nesusiderinimas, pyktis, cinizmas, beviltiškumas, depresija ir, pagaliau, tarpusavio neapykanta.

Žinoma, ne kiekviena moteris esanti meilės mito auka. Priklauso nuo to, kaip jos motina ją augino ir auklėjo, kokia bendrai šeimos aplinka buvo, o

V. KASIULIS PORA

svarbiausia, kaip ji pati išsivystė beaugdama!

Meilė šeimoj, be abejonės, esanti reikalinga ir beveik vienas iš reikalingiausių dalykų, bet ji — negalinti būti pervertinta, paversta mitu. Meilė šeimoj privalanti lygiagrečiai eiti su kitomis, ypač dvasinėmis, vertybėmis, tik tuomet ji įgausianti tikrą vertę!

Šalia meilės šeimoje labai didelį vaidmenį vaidino daug faktorių: abiejų partnerių kilmė, kultūra, kalba etc. Tik šiuos ir daug kitų vertybių abiem puoselėjant galima susilaukti abipusės tarpusavio meilės ir gražaus sugyvenimo. Abu — vyras ir žmona — neprivalą būti užsidariusiais, bet nuolat besimokinančiais pirmiausia iš savęs paties, po to, iš savo partnerio. Jie privalą džiaugtis ir tenkintis abiejų vienas kitam teikiama meile, emocijomis, intelektu, vaikų auginimu ir auklėjimu, etc.

* * *

KIVIRČAS TARP ŽMONOS IR VYRO

KUN. B. MIKALAUSKAS

Ar apsimoka dėl menkiausio dalykėlio bartis, ginčytis, pyktis? Tas nieko nepadeda, tik ardo sugyvenimą ir kenkia sveikatai.

Galima ir reikia išvengti kivirčų. Geriausias būdas išspręsti nuomonių skirtumą, kurių visada esama, užbėgant už akių aštrėjančiam ginčui. Pirmoji sąlyga — išklausyti. Labai svarbu išmokti kantriai ir atydžiai išklausyti viens antro pareiškimus, problemas, nusiskudimus. Visa tai sužinojus, tik tada duoti atsakymą. Tokiu būdu bus išvengta nesusipratimų, vedančių į nemalonų kivirčą.

Antra, bandyk suprasti. Neatmesk kito nuomonės, leisk paaiškinti, ir tik tada spręsk.

Trečia, svarstyti ramiai, nesikarščiuojant. Nebandyk užsispyrusiai pravesti savo nuomonę, visai atmetant antros pusės nuomonę.

Imkime pavyzdį iš realaus gyvenimo. Vyras sumano įsitaisyti dirbtuvėlę, naudingą namų reikalams. Jis tai pasako savo žmonai, o jinai tuojau pasipriešina. Vieton ramiai išsiaiškinus, vyras užakcentuoja, kad tas dalykas bus labai naudingas, pasitarnaus

šeimos labui, be to, sveikas užsiėmimas. Žmona pasilieka prie savo minties ir pradeda šaudyti atgal, apkaltindama vyrą pinigų eikvojimu. Jis atsikerta atgal.

Pagaliau vyras laimi, nes žmona pavargo besiginčydama. Bet jinai lieka pikta ilgą laiką, nepakęsdama jo dirbtuvėlės.

Tai nebūtų atsitikę, jei jis būtų iš anksto paaiškinęs dirbtuvėlės reikšmę ir naudą, ramiai išklausant viens antrą.

Sykį įsivėlus į kivirčą, sunku sustabdyti, einama į blogesnę pusę. Tačiau yra priemonių išsigelbėti. Štai jų keletas:

Laikytis ramiai, niekados nediskutuoti reikalo piktumo įkarštyje.

Išklausyti antrąją pusę iki galo. Nešaudyti žodžiais atgal.

Neatsikirsti įžūliai: tai būtų tik gaisro padidinimas.

Truputį nusileisti. Tai nebūtų silpnumo parodymas. Dažnai yra tvirtumo ženklas.

Jei buvo kivirčas, nebandyk jo prisiminti vėliau. Tai būtų tik kelias į didesnius ginčus.

Geras ir sveikas dalykas rasti kivirčo priežastį ir tai, kas prie to privedė, kad išvengus naujų nesusipratimų. Atviresnis ir nuoširdesnis pasikalbėjimas atidengtų visą problemą, ir paaiškėtų, kad visai nebuvo verta jokio susibarimo.

Ginčas yra vaikiškas dalykas. Kas mėgsta ginčus, tas nebando įžvelgti antrosios pusės nuomonės, tik užsispyrusiai laikosi savosios. Susikirtimo pabaigoje paprastai nieko nepasiekiama, problema lieka neišspręsta.

* ☆ *

. . . rašo apie mus . . .

LIETUVĖ MOTERIS — HEROJĖ AR SAVANAUDĖ?

AL. GIMANTAS

Dažnai girdime ir skaitome ištisas panegirikas apie lietuvę moterį. Aišku, daug tiesos tose odėse lietuvei. Bet kartais imi žmogus ir suabejoji, ar jau tikrai mūsiškė moteris verta tų visų laurų, kurie jai skiriami. Kaip tik ta tema pasibaigusios vasaros metu teko dalyvauti pokalbiuose, diskusijose, jų klausytis ir pačiam įsijungti. Tiesa, tai buvo grynai vyriška auditorija, ir nebuvo kam ginti ar bent teisinti moteriškos pusės.

* * *

Nebuvo nusiskundimų, kad mūsiškė moteris būtų bloga žmona, bloga namų šeimininkė, bloga šeimos reikalų tvarkytoja ar planuotoja. Bet iš visos eilės tautiečių teko girdėti pastabų, jog daugeliu atvejų mūsų vyriškoji pusė kur kas plačiau ir giliau galėtų įsijungti į visokeriopą bendrąją visuomeninę, kultūrinę ir politinę veiklą, jei būtų daugiau supratimo, pasiaukojimo iš moteriškosios šeimos pusės. Esą vis dažniau pastebimi reiškiniai, kad žmonos tiesiog draudžia savo vyrams bent kiek aktyviau įsijungti į lietuviškąjį gyvenimą, bent kiek ryškesne medžiagine auka prisidėti prie bendrųjų reikalų, neretai verčia vyrą mažinti įsipareigojimus, ar tai būtų moraliniai ar materialiniai dalykai. Esą tikram ar tariamam šeimos labui reikalaujama atsisakyti pareigų lietuviškajai bendruomenei. Girdi, iš to jokios naudos — šeima, vaikai duonos nevalgys, iš to neaprūpinsi vaikų maistu, pastoge, drabužiais. Ar tai perdėti tvirtinimai, sunku pasakyti, bet galėtume tuos faktelius visai nesunkiai patikrinti.

* * *

Savo ir šeimos ateities vardan moterys persiima pavyduliavimo manija savo kaimynams, bičiuliams, pažįstamiems. Iš to esą kyla vis didesni reikalavimai savo vyrams. Girdi, kaip gi čia nusileisi Jonaičiams, Petraičiams ar Gvazdikauskams. Štai, tie važinėja beveik dešimties tūkstančių vertu autovežimiu, anie ką tik įsikūrė naujoje $50.000 vertės sodyboje, kasmet važinėja po užsienius ir t.t. Užuot užtikrinęs savajai šeimai geresnį gyvenimą, tu, vyreli, tik laiką gaišini su tais visais lietuviškais žaidimais ir panašiomis fantazijomis. Visvien čia nieko rimto, nieko naudingo, geriau jau daugiau rūpinkis savais reikalais, savąja šeima . . . O tą visą laiką, kuris iki šiol buvo skiriamas savajai tautai, kur kas geriau sunaudosi gilindamas pažintis su darbovietės vadovybe, su jais eidamas kėgliuoti, golfą žaisti. Vėliau ar anksčiau tai galės atsiliepti ir tavajai karjierai darbovietėje. Geriau pasistenk daugiau antvalandžių gauti, nes su pinigu šiame krašte viską pasieksi, viską gausi, o su lietuvybe vargiai ar toli nukeliausi — gal tik į šalis, bet jokiu būdu ne priekin . . .

* * *

Kad ir kuklesnės, bet įdomios žinios ateina iš anapus apie lietuvę moterį, sovietinamoje aplinkoje gyvenančią. Ir ten, pasirodo, dažnėja atvejai, kur žmona skatina vyrą ("pažiūrėk tik į Jonaitį, Petraitį . . .") įsirašyti į partiją, kad pagerintų materialinį gyvenimą, gilinti pažintį su atėjūnais viršininkais, jiems pataikauti, kad tas galėtų padėti tarnyboje kopti, gauti geresnę poziciją, privilegijas, gal automobilį, vasarnamį, ilgesnes atostogas gerame kurorte, ekskursijas po artimesnį ar tolimesnį užsienį ir t. t. Esą būtų daugiau pasyvumo, gal net rezistencinės dvasios, jei mūsiškė moteris nebūtų taip lengvai pasidavusi miesčionėjimo, turtėjimo dvasiai, kuri, deja, kerta iki šiol buvusius gana sveikus mūsų tautos moralinius pagrindus.

* * *

Šie visi teigimai, teisingiau pastabos, tenebūna suprastos kaip kaltinimo aktas lietuvei moteriai. Čia tik mintys, rodančios, kad neviskas jau taip gražu, kilnu ir gera lietuvės moters gyvenime. Naivu būtų ginčyti, kad turime dešimtis, jei ne šimtus, pavyzdžių, aiškiai liudijančių iškilų, pasiaukojantį ir tikrai vertą pavyzdžio bei pasididžiavimo lietuvės moters vaidmenį tiek išeivijoje, tiek ir tėvynėje. Čia tik kyla klausimas, ar tų šimtų tikrai mums užtenka? Gal reikėtų siekti, kad ne šimtai, bet tūkstančiai mūsų moterų suprastų, pajustų savąją misiją tautos tragiškomis dienomis, kai net ir vienas paklydimas gali būti skaudus. Ilgus šimtmečius lietuvė moteris švietė ir savo kilnumu ir jautrumu. Ar tikrai šiandien ji yra kitokia?

("Tėviškės Žiburiai")

MOTERIS IR SPAUDA

Moterims vis dar nelengva pasiekti didesnių augštumų žurnalistikoje ir aplamai spaudoje. Gal dėlto, kad moteris vis "neturi laiko" ilgesnei valandėlei prisėsti prie savo rašomojo stalo, pastudijuoti geresnius beletristinius, ar mokslinius veikalus, parymoti, susikaupti, pamąstyti — ir pasilenkti prie rimtesnio straipsnio parašymo. Juk tik žvilgterkim į mūsų vyrus - kultūrininkus, spaudos darbuotojus. Pamatysime, kad jie pamaži, palaipsniui, plačiai apsiskaitydami eina prie savo geresniųjų darbų. Su tais darbais jie niekad neskuba. Ilgesnį straipsnį periodikai jie ruošia kad ir kelis mėnesius, pusmečius ar metus, geresnis dalykas greit neparašomas. O ir parašytą nereikia skubėti duoti atspausdinti. Jis turi pagulėti, "pasipermentuoti", paskui turi būti dar kartą gerai peržiūrimas — pataisomas, papildomas, ir tik tada jis laikomas paruoštu spaudai.

O mes, moterys? Ar gi turime šitokius savo rašytinių darbų metodus? Dažnai viską "kepame ant greitųjų", ir vis beveik pripuolamai, kartais net atstumtinai — nėra laiko tuo užsiimti. Reikia virti, reikia kepti, reikia skalbti, reikia grindis vaškuoti, reikia bėgioti po krautuves, reikia arbatėles, iškilmių stalus ruošti . . . Mes vis dar tebesame vergės karalienės Kasdienės Smulkmenos. Ne be reikalo iškilo tas Women' Liberation. Mums, kaip ir vyrams, reikalingas dvasinis atsikvėpimas, laisvas, kūrybinis, į augštumas nešantis polėkis. Be jo moteris ir ateinantiems amžiams liks tik virėja, gomurio lepintoja.

Neagituoju, kad inteligentė moteris bėgtų iš virtuvės, kad taptų vien kabinetine. Idealu būtų, kad ji rastų išeities gražų kelią tarp virtuvės stalo ir rašomojo stalo. Kad bent dvi-tris valandas kasdien galėtų skirti grynai intelektualiniam, kūrybiniam darbui. Tai jau ir tai būtų gerai! Jei pasižvalgysime mūsų moterų rašytojų pasaulyje ir pasiklausysime vyro-kritiko žodžio — tai nors mirk iš išgąsčio. Moterų kūriniai, ypač romanai, daugiausia yra parašyti anoje, augščiau minėtoje, virtuvinio susmulkėjimo atmosferoje. Jie pakankamai neišmąstyti, stiliškai neišlyginti, veiksmo atžvilgiu neišbaigti, perkrauti moteriškų sentimentu. Už tai vyrai — kritikai, rankovę atsiraitoję, iš visos jėgos pliekia tokių kūrinių autorėms į ausį, ant jų veikalų uždrėbę riebų neiginį. Štai tau, moterėle, ir pyragai . . .

M. M.

• MOTERYS PASAULYJE

Mergaičių kvartetas "Aušra", Windsor, Ont. Kanada, iš k. **D. Kazolytė, R. Čerškutė, A. Tautkevičiūtė, N. Giedriūnaitė.** Šis kvartetas su dideliu pasisekimu koncertuoja įvairiuose lietuvių rengiamuose koncertuose Kanadoje ir J. A. V. Programoje išpildomos lietuviškos sutartinės, pramoginės ir romantiškos dainos. Kvartetui vadovauja **V. Račinskaitė - Tautkevičienė,** akordeonu palydi **K. Puidaitė.**

K. Donelaičio lituanistinių mokyklų ir klasių globėjos Čikagoje: iš k. A. Kirklienė, E. Jarūnienė, R. Chiapetta, S. Kunstmanienė, J. Raziūnienė; (antroje eilėje) iš k. J. Bakaitienė, R. Petraitienė, I. Rimavičienė, R. Graužinienė, N. Gaižutienė.

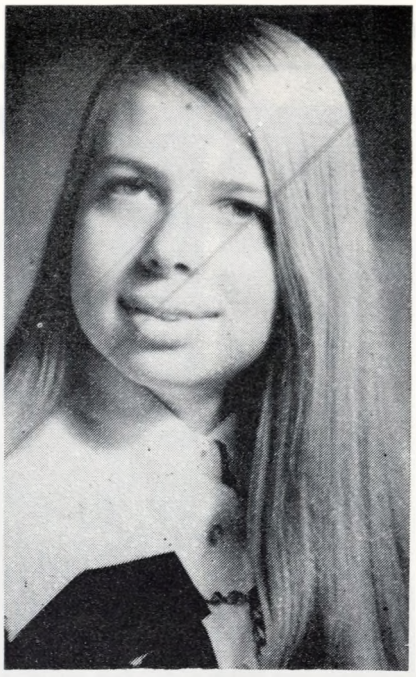

Milda Danytė, viena iš veikliausių Ottawos lietuvaičių, pirmąja baigė humanitarinius mokslus (Honor English) Ottawos Universitete ir buvo apdovanota aukso medaliu. Studijas tęs Toronto Universitete magistro laipsniui įsigyti. Milda yra duktė žinomų visuomenės veikėjų Kanadoje inž. Jono ir Danutės Danių.

Jonė Kvietytė-Young vadovauja Contemporary Dance Centre, kuris yra neseniai įsteigtas Calgary, Alberta. Trijų metų kurse yra dėstoma šokių istorija, anatomija, metodika, taip pat yra įvairaus amžiaus mokiniams baleto, modernaus ir išraiškos šokių klasės.

Sol. L. Šukytė, ilgesnį laiką dainavusi V. Vokietijos operose, šį sezoną vėl grįžta į Metropolitaino operą New-Yorke.

Marijos Saulaitytės naujoji poezijos knyga "And You" išėjo iš spaudos. Pirmosios dvi — "Kai mes nutylam" (1967 m.) ir "Viena saulė danguje" (1971 m.) — yra jos kūrybos lietuvių kalba rinkiniai. Abiem kalbom poeziją kurti autorė pradėjo dar būdama augštesniojoje mokykloje. M. Saulaitytės eilėraščių spausdino lietuvių laikraščiai bei žurnalai. Autorė priklauso Lietuvių Bendruomenei, skautų organizacijai, profesinėms mokytojų draugijoms ir 1970 m. pakviesta ir priimta, kaip poetė, į Lietuvių Rašytojų draugiją. Iš profesijos M. Saulaitytė yra mokytoja. Lietuvių kalbos (pagal aukštesniosios mokyklos programas) yra mokiusi Putnamo bendrabučio mergaites ir kelerius metu lietuvių kalbą (literatūros kursą) dėstė ir Annhursto kolegijoje. Aukštesniojoje mokykloje Watertown, Conn., dėsto anglų kalbos ir literatūros kursus. Šių metų rudenį ruošiasi kuriam laikui vykti į V. Vokietiją ir ten dirbti Vasario 16 d. gimnazijoje — dėstyti anglų ir lietuvių kalbas.

DAIL. DOMICELĖ TARABILDIENĖ

Šiais metais atšventė 60 metų sukaktį. Gimė aukštaitijoje, meniniais gabumais pasireiškė jau vaikystėje. 1935 m. baigė Kauno Meno Mokykloje skulptūros skyrių. 1937-39 studijavo Paryžiuje grafiką, tapybą ir skulptūrą. Parodose dalyvauja nuo 1935 m. Už savo kūrybą yra gavusi daug premijų, net Paryžiuje ir Berlyne gavo aukso medalį už lietuviškas etnografines lėles ir knygų iliustracijas. Knygas iliustruoti pradėjo dar būdama studente. Dauguma jos iliustruotų knygų yra skiriamos vaikams, todėl pirmaisiais darbų kritikais pasirinkdavo savo vaikus, kurie irgi išaugo į žinomus menininkus. Jos iliustracijos seka liaudies meno tradicijas, yra dinamiškos ir dekoratyvios, pasižymi jumoru ir jausmingumu.

Op. sol. Marija Rakauskaitė sulaukė 80 metų amžiaus. Operoje dainavo dvidešimt penkeris metus. Pažymėtini jos sukurti pirmaeiliai vaidmenys operose: Karmen, Toska, Aida, Madame Butterfly, Trys Talismanai ir daug kitų. Turėjo gražų dramatinio soprano balsą, pasižymėjo augšto lygio muzikalumu ir gera vaidyba.

Dail. L. Šulgaitė, keramikė, dalyvavo Faenco, Italijoje, vykusiame Tarptautiniame Keramikos Konkurse, kur už dekoratyvinių vazų ansamblį gavo aukso medalį. Konkurse taip pat dalyvavo **dail. N. Liautukaitė.**

Akt. Potencija Pinkauskaitė atšventė 75 m. amžiaus jubilėjų. Teatre pradėjo dirbti nuo 1919 m. — Vilkolakyje, Kauno Dramos teatre ir Šiaulių Dramos Teatre, kur ilgiausiai dirbo. Yra sukūrusi keletą šimtų vaidmenų.

Dail. B. Žilytei paskirtas Estijos Dailininkų prizas už tris spalvotas litografijas "Žalgiris". Šią vasarą Taline vyko Lietuvos, Latvijos ir Estijos grafikos paroda. Geriausieji kūriniai buvo premijuoti.

L. Literatūros Muziejus Kaune. Šiame pastate (Rotušės a.) gyveno poetas Maironis, po jo mirties čia buvo įsteigtas muziejus (1936 m.). Vėliau muziejus buvo plečiamas, renkama medžiaga apie liet. literatūrą ir rašytojus. Fonduose yra saugojami gausūs rinkiniai rankraščių, laiškų, fotografijų, knygų, taip pat asmeniniai daiktai ir baldai. Platus yra senosios literatūros skyrius, didelė biblioteka. Šis pastatas yra lietuvių barokinės architektūros paminklas (buv. Pacų rūmai), statytas Kristupo Paco 17 amž., rūmai yra restauruojami.

L. Literatūros Muziejaus direktorė Marija Macijauskienė

SENOVINIŲ DAINŲ GIEDOTOJOS

Op. sol G. Kaukaitė, sopranas, yra viena iš pirmaeilių dainininkių. Akademiniame Operos ir Baleto teatre Vilniuje. Šiais metais įvykusiame M. Glinkos vokalistų konkurse gavo augščiausią premiją

Raš. V. Žilinskaitės, žinomos satyristės, kūrybos vakaras buvo surengtas Rygoje. Kūrybą skaitė aktoriai ir pati autorė.

Žemaitijoje, Plungėje, vyko liaudies menininkų šventė, kur surengtoje parodoje buvo rodomi įvairūs audinių, gintaro, metalo ir medžio dirbiniai. Taip pat buvo surengta A. Juodakienės kilimų paroda.

Penevėžyje įvyko IV amatų varžybos, varžėsi verpėjos, audėjos ir mezgėjos. Dalyvavo apie 600 mėgėjų ir specialistų. Kartu vyko įvairios parodos vaizduojančios audimo istoriją. Anksčiau buvo surengtos kalvių, puodžių ir etnografinių valgių varžybos, kurios irgi praėjo su dideliu pasisekimu.

* ✡ *

Lietuvių Etnografinis Ansamblis, įkurtas prieš pora metų, koncertuoja su dideliu pasisekimu. Jų programoje skamba senovinė, 19 ir 20 amž. pradžios, liaudies ir miestiečių instrumentinė muzika, sutartinės ir dainos. Taip pat yra parodomi to laiko papročiai ir šokami senoviniai šokiai. Ansambliui vadovauja P. Mataitis. Dailininkė D. Mataitienė, sekdama muziejinius senus eksponatus ir istorinius šaltinius, sukūrė tinkamus vaizduojamo laikotarpio rūbus. Ansamblis stengiasi programa ir rūbais išlaikyti tikrą lietuvišką etnografinį autentiškumą.

Sol. Beatričė Grincevičiūtė atšventė 60 m. amžiaus sukaktį. Mokėsi Varšuvos aklųjų institute, vėliau studijavo dainavimą Kaune. Ilgus metus dirbo radiofone, dalyvavo kameriniuose koncertuose. Ji yra įdainavusi daug plokštelių; repertuare liet. liaudies ir vaikų dainos, kameriniai kūriniai.

• MADŲ IR GROŽIO PASAULIS

MADŲ KŪRĖJAS JIEŠKO IDĖJŲ

IRENA KAIRIENĖ

Mados yra nuolatinis pasikeitimas — kas nauja pasidaro sena, o senos idėjos vėl tampa naujomis, tik su nauju atspalviu. Istorikai tai vadina perpylimu seno vyno į naujas bonkas. Nuolatinis ieškojimas ko nors naujo yra pagrindinis madų kūrėjų uždavinys. Kiekvienas madų kūrėjas nuolat klausia: Kaip gi man paruošti sekančią madų parodą, kad viskas atrodytų nauja?" Jieškodamas naujienų, madų kūrėjas atydžiai seka dienos įvykius, naujus gyvenimo posūkius, praeitį, tiria technikos atsiekimus, teatrinius pastatymus, filmus ir neįprastus poreiškius.

New Yorko madų kūrėjai prie pusryčių stalo peržvelgia "Woman's Wear Daily", pasiskaito Vogue ir Harpers Bazaar, nuolatos išeina pasidairyti į Fifth Avenue. Čia jie seka languose išstatytus Dior'o ar Norell'io originalus. Madų kūrėjas yra lyg dailininkas, lankąs muzėjus ir meno galerijas. New York'o languose galima pamatyti naujausius, iš viso pasaulio suvežtus rūbus, o geram orui esant, galima susitikti ponias dėvinčias Europos madų kūrėjų originalus. Po tokio stebėjimo madų kūrėjas grįžta į savo studiją pilnas naujų idėjų.

Dauguma Amerikos madų kūrėjų nuolatos stebi Paryžių. Visada daug ginčijamasi ar amerikiečiai turėtų taip aklai sekti Paryžiaus madas ir ar tokia įtaka reikalinga. Tačiau tai neišvengiama kaip ir šimtmečio pradžioje Amerikoj pasireiškusi prancūzų impresionizmo įtaka Amerikos dailininkams. Tikrasis menas yra įtakingas visiems, nesvarbu kur jis būtų kuriamas, ir tai yra naudinga ir pageidaujama. Paryžius, savo keliu, pasisavino iš Amerikos masinę gamybą. Dabar Paryžiaus madų kūrėjai šalia originalų savo rinktinei mažumai paruošia braižinius ir masinei produkcijai, tuo pasidarydami sau priedinių pajamų. Kadangi anksčiau jų klientūrą sudarydavo tik subrendusios pasiturinčios moterys, jie beveik nieko neplanuodavo jaunajai kartai. Dėl amerikinės įtakos, kur dėmesys kreipiamas daugiau į jaunimą, Paryžiaus mados atjaunėjo. Tuo būdu išsivystė tarptautinis idėjų pasikeitimas madų pasaulyje.

Paryžius yra ideali vieta madų kūrybai. Kadangi prancūzai negamina masiniam pardavimui, tai jie gali sau leist eksperimentuoti. Jų pirkėjos yra turtingos ir pretenzingos todėl jie gali naudoti brangias medžiagas ir elegantiškus papuošimus. Paryžiuje kokybė yra tradicija. Prancūziškos medžiagos ir siuvimo priemonės yra pačios prabangiausios ir gražiausios visame pasaulyje. Paryžius jau nuo Marijos Antuanetės laikų yra pasaulio madų centras. Prancūzų mados surištos su menu ir kultūra: — Dior'as, prieš pradėdamas madų karjierą, turėjo meno galeriją, Chanel buvo artima Cocteau draugė, Dufy ir Bakst piešė raštus medžiagoms. Courreges, paklaustas apie meno įtaką madoms, atsakė, kad jis įkvėpimo gaudavo iš Kandinskio paveikslų ir iš architektūros studijų bei didžiųjų architektų, kaip Le Corbusier ir Saarinen.

Karo metu Paryžiaus įtaka madoms sumažėjo, ir kiti kraštai gavo progos išeiti į pirmaujančias eiles. Šiandien pasaulis seka ne tik prancūzų madų parodas, bet taip pat italų, ispanų, ir amerikiečių, kaip pavyzdžiui Norell, Blass, Gernreich, Brooks, Trigere ir Galanos. Tačiau visų akys vistiek pirmiausia nukreiptos į Paryžiaus parodas, iš kur ateina visos permainos ir nauji stiliai.

Madų kūrėjas seka taip pat ir teatrą, operą ir filmus. Istoriniai filmai, ypatingai tie, kuriuose dalyvauja žymios, madingai besireiškiančios žvaigždės, duoda madų kūrėjams neišsemiamų idėjų. Teatrinis pasaulis visada turėjo įtakos madoms. 1910 metais Diagilev'o rusų baletas dominavo Paryžiaus sceną ir jo Šecherezados pastatymas inspiravo rytietišką įtaką madoms. Ta rytietiška įtaka pasireiškė ryškiom laukinėm spalvom mene, apsirengime ir namų dekoravime. Tuo metu besireiškiantis Paryžiuje madų kūrėjas Paul Poiret, susižavėjęs Rytais, sukūrė visą eilę rytietiškų modelių ir į jo parodas moterys ėjo kaip į teatrą, stebėti jo prabangių ir neįprastų rūbų. Rusų baletas ir Poiret davė pradžia orientalizmui. Haremo kelnės tais laikais sukėlė didžiausią furorą. Vėliau jos išsivystė į rauktus viršuje ir apačioje sijonus, kurie išsilaikė nuo 1909 metų iki pirmojo pasaulinio karo pabaigos. Šiais laikais teatro įtaka mus pasiekia per filmus. Pavyzdžiui filmas "Tom Jones" įpilietino Tom Jones sijonus ir šukuosenas. 1966 metais "Doctor Živago" įtakoje Paryžiuje buvo dėvimi ilgi mi'inės stiliaus apsiaustai, ilgi batai, avies kailio kepurės ir karišķi epuletai.

Istorijos bėgyje visada atsirasdavo žymių moterų, kurios nustatydavo madas. Paprastai jos būdavo reto grožio, išskirtinos elegancijos ir įtakingose pozicijose visuomenėj. Modernioje Amerikoje dažnai tokios moterys yra aktorės, turtuolės, arba iškiliu politikų žmonos. Viena iš jų gerai atsimintina buvo Jaqueline Kennedy, davusi pradžią paprastai bet rankoviu suknelei. Madų kūrėjai stebi kas dėvima Baltuosiuose Rūmuose ypatingų iškilmių metu.

Dažnai madoms pradžią duodavo Prancūzijos ir Anglijos karalienės ir imperatorienės. Tačiau pats ryškiausias šioje srityje pavyzdys buvo Marija Antuanetė. Kad padengtų milžiniškas išlaidas savo rūbams ir papuošalams, ji turėjo net kortomis lošti. Pasakojama, kad kiekvieną rytą tarnas atnešdavo į jos miegamąjį didžiulį sąsiuvinį su jos rūbų piešiniais. Iš tų piešinių ji išsirinkdavo savo dienos aprangą. Karalienės rūbams prižiūrėti buvo pasamdyta visa gvardija tarnaičių ir siuvėjų. Vyriausioji siuvėja mademoiselle Bertin buvo pati pirmoji garsioji madų kūrėja. Iki tol buvo naudojamos lėlės vietoje modelių, ir iš jų pirkėjos

pasirinkdavo sau rūbus. Anais laikais tos lėlės net būdavo siunčiamos iš Paryžiaus į Ameriką turtingoms plantacijų ponioms. Bartin pati pirmoji pradėjo gaminti pavyzdinius rūbus natūralaus dydžio. Bertin buvo paprastos kilmės, įžūli, užsispyrusi. Bet ji turėjo prancūzų karališkajame dvare didesnę galią už betkurį ministerį. Karalienės šukuotojas Leonard turėjo ne mažesnės įtakos. Kiekvieną rytą jis atvykdavo iš Paryžiaus į Versalį karalienės sušukuoti. Sutvirtintos ilgom sagtim ir tiršta pomada, tos šukuosenos būdavo 20 inčų augščio, su sodais, laivais audroje, su scenomis iš operų, Amerikos

revoliucija ir net karaliaus raupų skiepijimo scena. Žinoma, karalienės šukuoseną kopijavo ir dvaro damos. Tos šukuosenos darėsi vis augštesnės, taip kad Versalio durys turėjo būti kertamos, o karietose ponios nebegalėjo sėdėti ant sėdynių, net turėjo tupėti ant grindų, kad nesugadintų prašmatniųjų šukuosenų.

Madose visuomet atsispindėjo pasauliniai įvykiai ir tuometinis gyvenimas. Perdėti prabangūs Marijos Antuanetės stiliai atstovavo supuvusį dvaro gyvenimą. Po Prancūzų revoliucijos mados drastiškai pasikeitė. Naujoji "Directoire" srovė turėjo pagrindus senovės Graikijoj ir Romoj, kurių demokratinės pažiūros dabar buvo labai aktualios. Moterys pradėjo dėvėti paprastas sukneles, augštais liemenimis ir giliais iškirpimais, taip pat sandalus, suraišiotus iki kelių. Tų laikų dvasia priminė 1920 metus. Moterys numetė į šalį kietus korsetus ir trumpai nusikirpo plaukus. Kaikurios drąsuolės net apsinuogindavo savo krūtines ir ant kaklo rišdavosi raudonus kaspinėlius, primenančius giljotiną. Po vadinamojo Directoire stiliaus atėjo Romantiškos perijodas, o karalienės Viktorijos laikais, perdėtas kuklumas įvilko moteris vėl į susmauktus korsetus ir augštas apykakles. Vienintelės matomos kūno dalys buvo veidas, rankos ir kojų pirštų galai. Su pirmuoju pasauliniu karu moterų vaidmuo gyvenime pasikeitė. Prieš karą daugumas moterų gyveno namų prieglobstyje ir retai kuri dirbo už namų ribų, dalyvavo sporte ar vairavo mašiną. Karui užėjus, kai joms daug kur reikėjo pavaduoti vyrus fabrikuose ir įstaigose, jos pareikalavo sau daugiau teisių ir laisvės. Ta laisvė pasireiškė ir apsirengime. Dvidešimtojo šimtmečio pradžioje korsetai buvo vėl išmesti, sijonai sutrumpėjo ir plaukai tapo nukirpti. Norėdamos pasekti vyrus, moterys pasisavino berniukišką išvaizdą — trumpą šukuoseną ir plokščias krūtines. Pasinaudodama laiko dvasia, Coco Chanel sukūrė "chemise". Chemise susilaukė nepaprasto populiarumo. 1930 m. kilo reakcija prieš berniukišką išvaizdą ir vėl perdėm moteriškos linijos grįžo į madą — mažos trikampės skrybėlaitės su stručio plunksnom, žabotai ir raukalai. Antrojo pasaulinio karo metu moterys vėl išėjo į fabrikus ir įstaigas ir mados vėl pasikeitė — platūs kimšti pečiai, uniforminio stiliaus apsiaustai ir kelnės.

Medžiagų ištekliai labai sumažėjo, todėl sijonai susiaurėjo bei sutrumpėjo. Tuoj po karo Paryžiaus madų kūrėjas Dior, lygiai kaip savo laiku Chanel, suprates laiko dvasią, sukūrė vadinamą "New Look". Pirmoje madų parodoje po karo, jis pasirodė su stipriu posūkiu į moteriškumą. Tai buvo džiaugsminga revoliucija po karo metų nedateklių. Liemenys tapo įsmaugti, sijonai ilgi ir platūs, pečiai natūralios linijos, kaip Viktorijos laikais. Šiandien jautrūs madų kūrėjai reaguoja į moderniu laikų pasikeitimus kaip kad ir architektai, rašytojai ir muzikai. Stiliai šiandien labai paprasti, tiesūs, kaip ir šių dienų pastatai. Muzika, menas ir rašytasis žodis linksta į abstraktuma. Rūbų linijos paprastos, visa svarba teikiama medžiagom ir spalvom. Iš čia kilo šifono, odos, ir įvairaus audimo vilnos populiarumas. Šiandien naudojamos medžiagos savo kokybe ir įvairumu praneša betkokius kada nors naudotus audinius. Madų kūrėjai reagavo ir į užmiestinių gyventojų gyvenimo būdą. Rinkoje pasirodė visa eilė "atostoginių" neformalių rūbų — kaip pavyzdžiui ilgos ir trumpos kelnės. Žmonijos istorijoje moterys kelnes dėvėjo dažniau negu vyrai. Orientalinėje civilizacijoje, kuri pasižymėjo augšta etine tradicija, dažnai vyrų ir moterų drabužiai būdavo sukeičiami. Jų togomis apsisiautę vyrai nebuvo laikomi nevyriškais, ir kelnes dėvinčios moterys — suvyriškėjusiomis. Ankstyvieji graikai visai neskirstė rūbų į vyriškus ir moteriškus. tokia pati tradicija buvo Persijoje ir Asirijoje. Vengrai, graikai ir škotai yra ilgiausiai išsilikę pavyzdžiai vyrų, dėvinčių sijonus.

1851 metais Amerikoje vadinamom "Turkiškam kostiumui" davė pradžią Amelia Bloomar. To turkiško stiliaus rauktos kelnės pirmiausiai buvo dėvimos darbininkių laukuose. Jos patraukė ponios Bloomer dėmesį. Ji ir kitos madingos jos draugės pradėjo tas kelnes siūdintis sau. Ponia Bloomer buvo didelė blaivybės šalininkė ir, dėvėdama tokias kelnes, ji važinėjo po Ameriką, skaitydama blaivybės paskaitas. Bloomer ir jos kelnės greitai virto pajuokos objektu. Bet įdomu, kad iki šiai dienai to stiliaus apdaras tebevadinamas bloomeriais. Vėliau bloomeriai sutrumpėjo ir buvo dėvimi kaip sportinė apranga.

Metų bėgyje moterys vis dažniau ir dažniau pradėjo dėvėti įvairių stilių kelnes. 1966 m. kelnės visiškai įsipilietino moterų aprangoje. Pradžioje buvo siuvamos puošnios pižamos koktei liams. vėliau eilutės, kuriomis pagarsėjo filmų žvaigždė Marlene Dietrich. 1967 metais, kai suknelės sutrumpėjo iki palaidinių ilgio, madų kūrėjai pradėjo siūti visokio ilgumo ir visokio stiliaus kelnes, dėvimas su tom trumpom suknelėm.

Daugelis madų kūrėjų, jei tik jiems salygos ir laikas leidžia, keliauja į tolimus kraštus pasisavinti rūbų idėjų. St. Laurent iškėlė indišką rajah apsiaustą. Gres ir Balenciaga pasisavino vakariniams rūbams indišką sari. Paskutiniaisiais metais, St. Laurent keliavo po Afrika, o Afrikos meno parodą Paryžiuj inspiravo Marc Bohan ir Dior. Dior'o saliono afrikietiškas stilius pasireiškė safari eilutėmis ir džiunglių raštais vakariniam suknelėm. St. Laurent iš Afrikos parsivežė nuogo juosmens sukneles, ilgas grandines, stiklo ir medžio karolius, afrikietiškas pasišiaušusias šukuosenas ir Ubangi spalvas.

Kelionės madų kūrėjams visada teikė neišsemiamų idėjų. Kai 1854 metais admir. Perri apsilankė Japonijoje, Vakarų pasaulis susidomėjo ir susižavėjo Japonų menu. Tas susidomėjimas turėjo didelės itakos ano meto namų dekoravimui, moderniai tapybai, knygoms, operai ir madoms. Šiandien net ir keliavimo būdas turi itakos kasdieniniam gyvenimui. Keliavimas lėktuvais pareikalavo lengvų lagaminų, lengvai supakuojamų, nesiglamžančių, lengvai plaunamų ir neprosijamų drabužių.

New York'o Manhattan madų kūrėjams gali būti turtingų idėjų šaltiniu. Kai jau nieko kito nebelieka, popietis

viename iš NewYork'o muzėjų ir meno galerijų gali pagelbėti sukristalizuoti vieną kitą mintį. Keletas valandų senienų krautuvėje, teatre, operoje, kūrybingam asmeniui suteiks visą eile inspiracijų. Pagal madų kūrėjus, pati New York'o atmosfera yra pakelianti. Juk šiame mieste yra pačios geriausios madų mokyklos ir didžiausios pasauly madų žurnalų leidyklos. Manhattan yra kūrybos centras ir čia spiečiasi ne tik šio krašto, bet ir viso pasaulio talentai, jieškantieji naujų kelių savo idėjom išreikšti.

Ir taip mainosi rūbai margo "svieto".

VEDA A. YČIENĖ

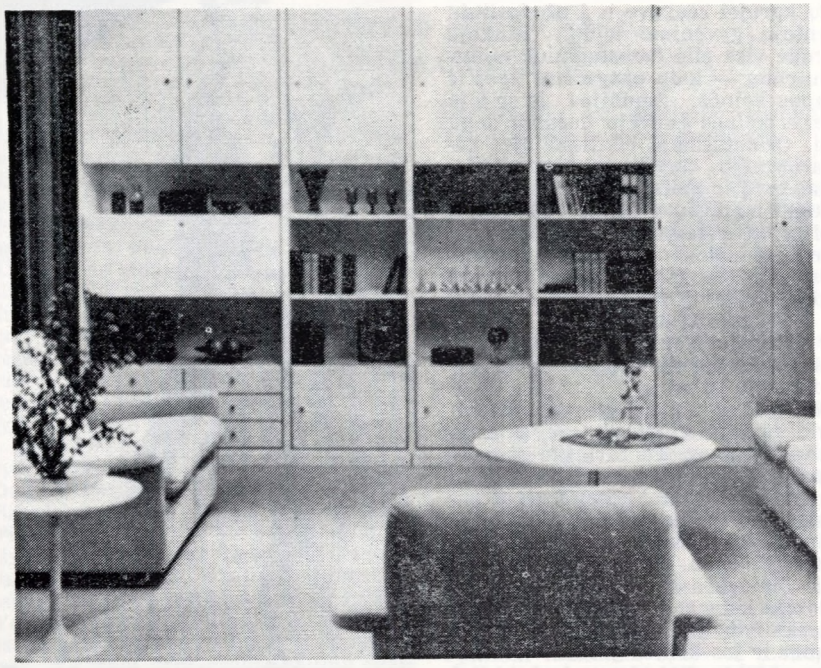

GROŽIS IR SKONIS

Vietos stoka yra pagrindinis mūsų laikų nusiskudimas. Atrodo, kad ir mūsų planeta vis mažėja. Sunkiau tą problemą spręsti plačia prasme, bet dažnai surasime būdų kaip ją išspęsti savo namuose. Organizuodami, padalindami turimą namų plotą, panaudodami atatinkamas dekoravimo idėjas, geriau išnaudosime turimą vietą, sukursime erdvės iliuziją. Viena iš priemonių šiam reikalui yra geras veidrodžių panadojimas, kuris gali duoti nelauktų rezultatų. Irėminti veidrodžiai ar plokščių pavidale panaudoti sienų padengimui gali apgauti geriausiai patyrusią akį ir kambarį "padidinti" aukštumo, erdvės ar perspektyvos būdu. Gerai panaudojus, pritaikius veidrodį, atrodo, kad sienos prasiskiria ir kambarys lyg padvigubėja. Veidrodžiu reflektuotas kambarys atrodys šviesesnis ir erdvesnis. Veidrodis yra geriausia priemonė pratęsti mažą prieškambarį. Valgomam kambaryje veidrodis reflektuos turimo kristalo ir sidabro turtinguma. Dūminio, antikinio veidrodžio plokštelėmis apdengta siena duos kambariui ne tik erdvės, bet ir šilumos bei jaukumo įspūdį. Veidrodžiai yra nepaprastai dėkinga dekoravimo priemonė, svarbu turėti idėjų ir jas pritaikinti turimo buto situacijai.

Atskyrimui valgomojo nuo gyvenamojo kambario, arba sukūrimui intymaus kampo jaukiam pašnekesiui ar poilsiui, galima naudoti širmas (skreens). Tie perskyrimai ne tik atliks savo paskirtį kaip vietos padalintojai, bet įneš ir akcentą mūsų dekoravimui. Orientališkas perskyrimas duos orientališką akcentą, antikinis — pabrėš mūsų surinktas senienas, "kontemporary" perskyrimas duoda ypatingai daug galimybių pasireikšti mūsų vaizduotei. Perskyrimus galima ypatingai gerai panaudoti naujuose atviruose apartamentuose, kur paprastai būna mažai sienų.

Kitas sėkmingas buto suskirstymo būdas yra baldų sustatymas. Pavyzdžiui nugaromis sustumta sofa ir valgomojo bufetas padalins turimą vietą į valgomąjį ir gyvenamąjį kambarį. Sustumiant baldus, svarbu suderinti jų augštį.

Turint didesnį vonios kambarį jo perskyrimą galima padaryti iš karolių virtynėlių (beads), kurios gaunamos vonios reikmenų krautuvėse.

Kambarių perskyrimą galima akcentuoti ir grindimis. Valgomajam skirtą kambario dali išdėję plokštelėmis, o svečiams skirtą padengę kilimu, gausime lyg du atskirus kambarius. Šiuo metu yra labai didelis grindų plytelių pasirinkimas, ir toks grindų atskyrimas gali būti labai efektingai sukombinuotas.

Permatomo stiklo kavos stalus ir lempų staliukus dekoratoriai pataria naudoti mažuose butuose, nes jie atlieka savo paskirtį neperkraudami turimos vietos.

Lankstumas ir sumanumas dekoruojant padeda geriau išnaudoti turimą vieta. Rečiau naudojamas valgomasis kambarys gali būti paverčiamas gyvenamu kambariu, maža biblioteka, pianinas ar meno kolekcija valgomajame tarnaus mūsų patogumui, stalas gali būti naudojamas skaitymui, žaidimams. Reikalui esant kambarys pertvarkomas formaliam svečių priėmimui. Gerai išdekoruotas butas turėtų būti netik akį patraukiantis, bet ir praktiškas.

* * *

Laikas bėga dekoravimo stiliai keičiasi, bet dekoravimui laikrodžiai visuomet teikė dimensiją. Nuo seniausių saulės laikrodžių iki modernaus elektroninio laiko rodytojo, laikrodžiai netik prabėgantį laiką rodo, bet ir pabrėžia besikeičiantį akcentą. Nenuostabu tat, kad laikrodžiai visuomet buvo vertinami kaip dekoravimo objektas.

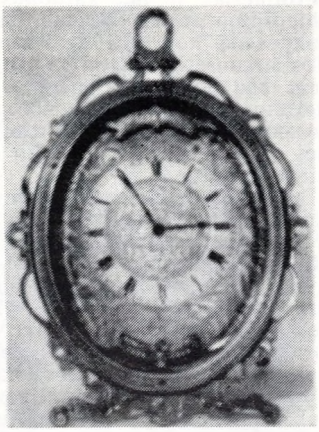

Senoviškus laikrodžius ypatingai vertina antikų mėgėjai. Manoma, kad pirmieji sieniniai bei ant stalo padedami laikrodžiai buvo išrasti XV šimtmetyje. Renesanso metu laikrodis buvo uždaromas dėžutėje, paliekant vietos papuošimui. Vėliau laikrodžių puošnumas ir stiliai buvo susieję su jų gaminimo perijodais. Laikrodžių papuošimuose galima rasti religinių, mitologinių ir klasiškų siužetų. Net ir nebūdami antikinių laikrodžių kolektoriais, visuomet surasime laikrodį, kuris atatiks mūsų kambario stilių ar jį stipriau užakcentuos. Laikrodis vertas geros vietos, kur jis galėtų būti gerai matomas.

Dramatiškas, modernus laikrodis, nostalgiškas vario antikas ar grandiozinis "Westminster" gali būti įdomus objektas mūsų namuose.

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

7 UP pyragas

1½ puoduko sviesto,
3 puodukai cukraus,
5 kiaušiniai,
3 puodukai miltų,
2 šaukštai citrinos ekstrakto,
¾ puoduko 7 UP.

Sviestą su cukrum trinti, kol pasidarys šviesios spalvos. Dėti kiaušinius po vieną, gerai išplakant po kiekvieno dėjimo. Sudėti miltus ir įplakti citrinos esktraktą su 7 UP. Masę dėti į riebalais išteptą ir miltais pabarstytą formą. Naudoti "Bundt" formą ar ba didesnę su skyle. Kepti prie 325 l. apie 1—1¼ valandos.

Vaisių ketvirtainiai

4 puodukai miltų (all-purpose flour),
1 puodukas cukraus,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
2 plakti kiaušiniai,
2 šaukštai vanilės,
1 puodukas margarino,
vaisių, (geriausia didelė dėžutė "pie filling" rūšies vaisių).

Persijoti miltus, kepimo miltelius ir cukrų. Dadėti išplaktus kiaušinius, vanile ir margariną. Maišyti ar kapoti, kad masė pasidarytų kruopų pavidalo. Pusę masės išdėti į išteptą riebalais ir pabarstytą miltais formą, maždaug 9x13 inčų dydžio. Uždėti vaisius ir užberti likusią masę neprispaudžiant. Kepti prie 350 l. apie 50-60 minučių ar kol bus šviesiai raudonos spalvos. Atšaldžius supjaustyti ketvirtainiais gabaliukais.

Vyšnių "Mould"

Naudoti 2 kvortų formą — Rose mould,
2 pakeliai vyšnių želatinos — jello,
15-16 uncijų dėžutė "Bing" vyšnių,
¼ puoduko apelsinų sunkos,
¼ puoduko sherry arba vyno,

Nusunkti vyšnias ir į sunką įpilti vandens tiek, kad pasidarytų 2¾ puoduko skysčio. Užvirinti. Dadėti apelsinų sunką, vyną ir želatiną. Vyšnias įmaišyti kai skystis atvės. Supilti į formą ir atšaldyti.

Braškių ir rūgščios grietinės "Mould"

Naudoti 1½ kvortos dydžio formą—Sweetheart mould,
2 dėžutės 6 uncijų dydžio braškių želatinos,
2 puodukai verdančio vandens,
2 dėžutės 10 uncijų dydžio šaldytų braškių,
2 vidutiniai bananai, sutrinti,
1 puodukas kapotų riešutų,
2 puodukai rūgščios grietinės.

Braškes palaikyti, kad atsileistų. Želatiną išleisti verdančiam vandeny. Sudėti braškes, bananus ir riešutus. Pusę šios masės supilti į formą ir leisti sustingti (apie 1 val.). Rugščią grietinę uždėti ant sustingusios masės ir užpilti likusią pusę masės ant viršaus. Viską atšaldyti.

Rūgščios grietinės pyragas

1 puodukas sviesto ar margarino,
3 kiaušiniai,
1 puodukas cukraus,
1 puodukas rūgščios grietinės,
1¾ puoduko sijotų miltų,
1 šaukštelis kepimo sodos,
1 šaukštelis kepimo miltelių.

Cukrų ištrinti su sviestu. Dadėti kiaušinių trynius ir grietinę. Plakti, kol masė bus lengva.

Kiaušinio baltymus išplakti iki standžios putos ir palengva įmaišyti į ištrintą masę.

Kepti formoje su skyle. Formą patepti riebalais ir pabarstyti miltais.

Sumaišyti ¼ puoduko cukraus, ½ šaukštelio cinamono ir ½ puoduko kapotų riešutų. Šiuo mišiniu apiberti formoje esančią masę, Kepti prie 325 l. apie 1 valandą. Iškepus leisti atvėsti formoje apie 15 minučių ir tik tada iš formos išversti.

Brioches — dvigubos bulkutės

Užmaišomos dieną prieš kepimą:
½ puoduko pieno,
½ puoduko (¼ svaro sviesto),
⅓ puoduko cukraus,
1 šaukštelis druskos,
1 šaukštelis cukraus,
1 pakelis mielių,
¼ puoduko šilto vandens,
1 kiaušinis, atskirtas,
3 kiaušiniai, lengvai išplakti,
3¼ puoduko miltų.

Užvirinti pieną ir leisti atvėsti. Ištrinti sviestą su ⅓ puoduko cukraus, dadėti druską. Mieles išleisti šiltame vandenyje, išmaišius pienu, įplakti į ištrintą masę, pridėti prie kiaušinio trynio ir 3 išplaktų kiaušinių. Įmaišyti miltus. Plakti mediniu šaukštu apie dvi minutes. Uždengti. Laikyti šiltoje vietoje ir leisti pakilti kol masė bus dviguba (apie 2 valandas).

Pakilusią tešlą vėl gerai išplakti. Gerai uždengti aliuminijaus popierium ir padėti į šaldytuvą. Laikyti per naktį.

Prieš kepant, tešlą pamaišyti ir išversti į miltais pabarstytą indą. Atpjauti ketvirtį tešlos ir padėti atskirai. Likusią padalyti į 16 lygių gabalų. Suformuoti juos į sviedinukus ir dėti į riebalus išteptas "muffin" formas. Šlapiu pirštu įspausti gilias duobutes kiekviename sviedinukyje.

Atidėtą tešlą padalinti į 16-ką lygių gabaliukų ir iš jų suformuoti mažesnius sviedinukus. Dėti juos į padarytas duobutes. Uždengti ir šiltoje vie-

toje palaikyti apie 1 valandą, kad pakiltų.

Krosnį įkaitinti iki 400 l. Kiaušinio baltymą išplakti su šaukšteliu cukraus ir patepti bulkutes.

Kepimui bulkutes dėti ant žemesnių grotelių ir kepti kol paruduos. Apie 15—20 minučių.

Vyšnių "strausel"

1½ puoduko miltų,
¼ puoduko cukraus,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
¾ šaukštelio druskos,
1 kiaušinis, gerai išplaktas,
⅔-¾ puoduko pieno,
3 šaukštai daržovių aliejaus,
½ puoduko vyšnių uogienės.

Sumaišyti miltus, cukrų, kepimo miltelius ir druską. Išplaktą kiaušinį sumaišyti su pienu ¾ puoduko ir aliejum. Supilti į miltus ir maišyti kol masė bus lygi. Jeigu reikia, dar dadėti pieno, kad masė lengvai pasiskleistų formoje. Kepimui naudoti 9 inčų diametro apvalią formą išteptą riebalais.

Pabarstymui:
2 šaukštai cukraus,
2 šaukštai miltų,
1 šaukštelis cinamonų,
2 šaukštai sviesto.

Sumaišyti cukrų, miltus, cinamonus ir kapoti sviestą, kol masė pasidarys kruopų formos. Pabarstyti paruoštą kepimui pyragą ir uždėti vyšnių uogienės. Kepti įkaitintoje iki 400 l. krosnyje, maždaug apie 30 minučių.

Kepti pamidorai

Išimti pamidorų sėklas, į vidų įleisti žalią kiaušinį, pridėti prieskonių, ant viršaus užberti sausainių ir uždėti po gabaliuką sviesto. Kepti labai karštoje krosnyje apie 10 min. Iš pamidorų liekanų padaryti padažą ir užpilti.

Bulvės su kmynais

Bulves gerai nuplauti, perpjauti išilgai, nupjautą pusę padažyti aliejuje ir pabarstyti kmynais. Sudėti į riebaluotą formą ir kepti krosnyje apie 1 val.

Kimšti pamidorai

Smulkiai supjaustyti virtą mėsą, įdėti pakepinto svogūno, pjaustytų petražolių, prieskonių, truputį lydyto sviesto, sausainių ir viską gerai išmaišyti. Išimti pamidorų sėklas ir prikimšti paruoštu mišiniu. Į formą įpilti truputį vandens ir kepti krosnyje vidutinėje temperatūroj apie 1 val.

Troškintas viščiukas

Viščiuką supjaustyti mažais gabalėliais, įpilti truputį vandens ir 15 min. patroškinti uždarytame puode. Supjaustyti ½ sv. svogūnų, pridėti ¼ sv. sviesto, sumaišyti su viščiuku ir troškinti, kol mėsa suminkštės. Paimti 2 svarus pamidorų, nulupti ir sutrinti; pridėti petražolių, česnako, ankštinio pipiro ir druskos pagal skonį; viską sumaišyti su viščiuku ir patroškinti apie 15 min. Paduoti su ryžiais ar bulvine koše.

KRIENAI, RIDIKAI

Jie ne tik pasižymi aštriu, savotišku skoniu. Liaudies medicina nuo neatmenamų laikų skiria didelį dėmesį krienams ir ridikams.

Ridikai ir krienai turi daug vitaminų, priešmikrobinių savybių, padeda virškinimui ir pagerina apetitą. Tačiau jų vartoti reikia nedaug

Tyrelę ir sultis galima vartoti ir trynimui, esant reumatiniams skausmams.

Ridikų sultys, sumaišytos su medumi, sergantiems bronchitu padeda atsikosėti. Medžiaga, esanti ridikuose, sumažina organizme cholesterino perteklių, vadinasi, padeda apsisaugoti nuo artereosklerozės.

Esant gastritui su sumažintu skrandžio sulčių rūgštingumu, naudinga prieš valgį paimti arbatinį šaukštelį sutarkuotų krienų, praskiestų vandeniu. Krienų ir vandens skiediniu galima praplauti gerklę, apsisaugoti nuo anginos.

Daug gerų savybių turi šios daržovės. Tačiau neužmirškime: sergant uždegimais inkstų, kepenų susirgimais ir širdies ligomis, valgyti krienų ir ridikų negalima.

• Baltasis kūgio formos ridikas — saldesnis. O juodasis apvalus — stipraus ir aštraus skonio.

• Ridikų salotos bus skanesnės, įdėjus į juos svogūno, pakepinto alyvoje. Skanu sutarkuotas ridikas su morka ir majonezu.

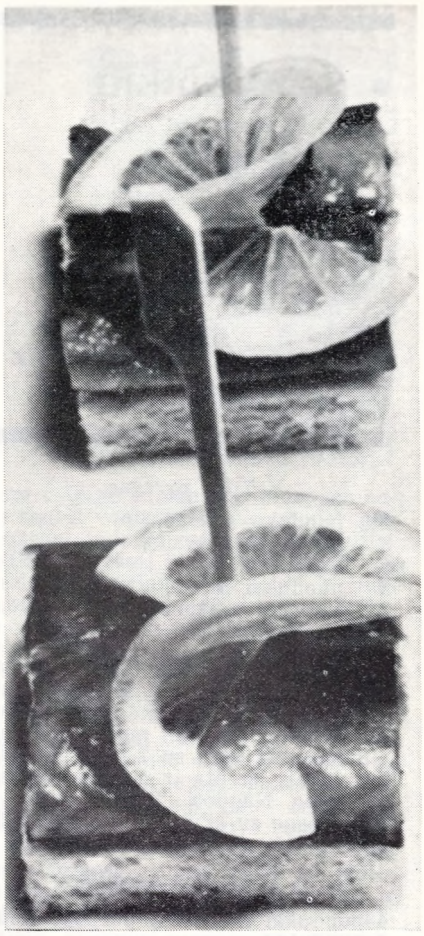

• Pats skaniausias krienas, kurio šaknis 2—3 cm storio ir 20—25 cm ilgio. Jo paviršius lygus ir šviesus, o vidurys — baltas

• Krienų šaknys greitai džiūsta, suvysta. Prieš valant, palaikyti juos vandenyje

• Kad sutarkuoti krienai nepatamsėtų, apšlakstykite juos citrinos sultimis ar actu ir gerai permaišykite.

• Tarkuotus krienus galima sutaisyti su grietine arba burokėlių sultimis. Daugelis mėgsta įdėti cukraus ir truputį acto.

* * *

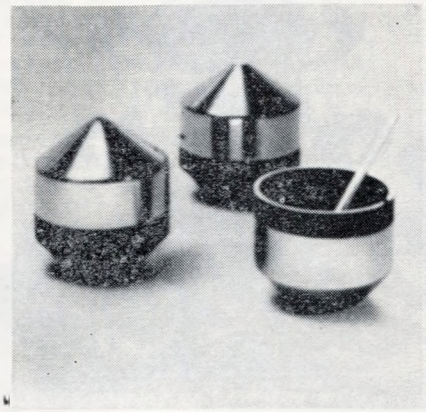

• GĖLĖS

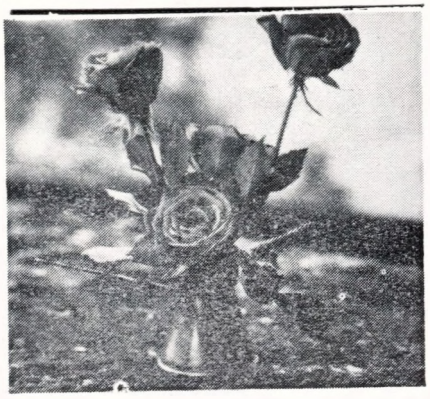

Skintos gėlės turi būti galimai greičiau pamerktos į vandenį. Prieš dedant į vazą reikia nuvalyti nereikalingus lapus, nes jie vandenyje greit genda; kotelius nupjauti įstrižai aštriu peiliu ar žirklėmis; žiūrėti, kad vanduo būtų kambario temperatūros arba drungnas, nes labai šaltas vanduo gėlėm kenkia. Gėlės ilgiau išsilaikys, jei į vandenį įdėsime specialių miltelių arba truputį cukraus. Vandens keisti nereikia, tik papildyti. Bet jei vanduo pasidaro drumzlinas, jei gėlės pradeda vysti, vandenį reikia pakeisti, kotelius nuplauti ir vėl kiek nupjauti.

• Atsiųsta paminėti

And You — Marijos Saulaitytės poezijos anglų kalba rinkinys. Rinkinio įvadą parašė JAV poetų sąjungos pirmininkas Fairleigh Dickinson Universiteto literatūros profesorius **Dr. Charles Angoff.** Aplankas dail. **Prano Lapės.** Knygą išleido Manyland Books leidykla New Yorke, 1972. Įdėta apie 80 eilėraščių. Knyga kietais viršeliais. 37 pusl. Leidyklos kaina $2.95. Išleido — Manyland Books leidykla: 84—39 90th Street, Woodhaven, N. Y. U.S.A. 11421.

Gaudeamus — Studentų Ateitininkų Sąjungos spaudos ir informacijos skyriaus leidinys; redaguoja kolektyvas: viršelis — D. Stončiutės: adresas — 1806 South 49th Court, Cicero Ill. 60650, U.S.A.

Ar bažnyčia gali klysti? — P. Celiešius; 31 pusl.; Vakarų Europos Lietuvių Sielovados Leidinys Nr. 2.

Dr. A. Maceinos didžiuosius dabarties klausimus besvarstant — kun. P. Celiešius; 12 pusl.; VELS spaudos centro leidinys.

Pirmieji žingsniai — K. Donelaičio lituanistikos mokyklos mokinių laikraštėlis; 32 pusl.; turinyje mokinių rašinėliai, piešiniai ir nuotraukos; gražiai apipavidalintas leidinys.

Tik pradžia — moksleivių metraštis 1971—1972 mokslo metai, K. Donelaičio aukštesnioji lituanistinė mokykla, Čikaga; metraštį apipavidalino mok. S. Jelionienė, S. Ramonas, dail. P. Aleksa; 120 pusl.; leidinys gausiai iliustruotas mokyklos veiklos, mokytojų ir mokinių nuotraukomis; turinyje įdėta daug savos kūrybos rašinių ir iliustracijų - piešinių, mokiniai talkino ir leidinio redagavime; šiuo leidiniu yra tęsiama graži kasmetinė lituanistinės mokyklos tradicija.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Krivūlė — Vak. Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Cenception Convent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Ateitis — Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Leidinys; red. kolektyvas; red. adresas: 7121 South Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A., prenumerata 7 dol. metams (10 numerių).

Museum Review — Balzeko Lietuvių Kultūros Muzėjaus Čikagoje Biuletenis.

Vinco Mykolaičio - Putino laiškai Australijon — sesei Magdalenai Slavėnienei ir jos šeimai, 1957 — 1967; 72 pusl., iliustruota šeimos fotografijomis; redagavo J. Janavičius; Australijos L. B. Canberros ap. leidinys; tiražas: 500 egz.

Įdomus, gražiai paruoštas leidinys. Žvilgsnis į Putiną, kaip žmogų kasdieninių rūpesčių ir pragiedrulių fone.

Šaltinis—tikybinės ir tautinės minties iliustruotas žurnalas; leidžia Šv. Kazimiedo S-ga ir T. T. Marijonai; redaktorius — kun. J. Matulis, M.I.C.; adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 1.20 sv. (3 dol.)

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005 N. 124 St., Brookfield, WI, 53005, U. S. A., prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Liet. Kat. Moteru Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Žinios — Adresas: LKMOPS žinios, c/o Mrs. A. Radzivanas, 84—16 110th St. Richmond Hill, N.Y. 11418.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas; leidžia — ALB Švietimo Taryba; vyr. redaktorius — Petras Maldeikis; adresas — 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Dalia Aleknienė, Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Eglė Juodvalkytė, Vytautas Kasniūnas, Virgilijus Kaulius, S.J., Algimantas Kezys, S.J., Marija Smilgaitė, Nijolė Užubalienė

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. U.S.A. 04046.

Lietuvis žurnalistas — Lietuvių Žurnalistų Sąjungos neperiodinis leidinys; redaguoja — V. Kasniūnas ir redakcinis kolektyvas; adresas—3754 West 70th Place, Chicago, Ill. U. S. A. 60629.

Laužai ir Kibirkštėlės — O. B. Audronė, Ona Tamulevičiūtė-Balčiūnienė; eilėraščiai vaikams; dail. A. Bartytė (viršelis), dail. P. Osmolskis (teksto iliustracijos); 98 pusl.; kaina 4 dol.

(Mokyklos gali užssiakyti už 3 dol: Immaculata Press, Putnam, Conn., U. S.A. 06260 ir pas autorę O. Balčiūnienė, 72 Plymouth Str. Newark, N. Y., U. S. A. 07106). Graži dovanėlė mūsų mažiesiems.

Lietuva graži tėvyne — Balė Voverytė; eiliuota knygelė vaikams; kaina — 4 dol.; Jaunimo Bibliotekos Leidinys, R. N. 28; Jaunimo Biblioteka, Lituani Don Bosco, Vie Colonna 2, 00044 Frascati—Roma, Italy.

Lietuvių Dienos — mėnesinis iliustruotas lietuvių - anglų kalbomis lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, U. S. A.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

GARBĖS PRENUMERATOS

Arštikienė M., Cicero, III., Gruzdaitienė O., Phoenix, Arizona, Kazlauskienė M., Hamilton, Ont., Kulikauskienė B., Detroit, Mich., Vinclovienė I., Richmond Hts, Ohio, Vitkuvienė V., New York, N. Y.

ŽURNALUI AUKOJO:

$5.00 — Jančiukienė B., Winnipeg, Man.

$3.00 — Barmienė V., Los Angeles, Calif., Dačienė A., Dorchester, Mass., Norvilienė O., Chicago, Ill.

$2.00 — Čepaitienė V., Chicago, Ill., Sadauskienė J., Oak Park, Ill.

$1.00 — Gabriūnienė S., Bogota, Colombia, Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Mikelėnienė V., Delhi, Ont., Minkevičienė B., Chicago, Ill., Petrulienė S., Toronto, Ont., Raubienė O., Woodhaven, N. Y., Stanaitienė J., Hamilton, Ont., Tylienė C., Washington, D. C., Vanagienė K., Vancouver, B. C., Vičiulienė S., Baltimore, Md.